

3

Limburgs Tijdschrift voor *Genealogie*

uitgave van de sectie genealogie van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap

Herkomst en geschiedenis familie Welschen

*Landverhuizers uit de voormalige
gemeente Limbricht*

*Juridisch gevecht van
Jean Lambert de Rossius*

Kadastrale gegevens en genealogie

Geneagram Jonkhout-Kilsdonk-Quaedvlieg

Kerkhoven in Zuid-Limburg

Voormalig kerkhof Ganzenstraat Venlo

JAARGANG 30 | SEPTEMBER 2002

Inhoudsopgave

Mededelingen, vragen, boek aankondigingen, aanvullingen, enz.	66
Herkomst en geschiedenis van de familie Welschen en de geografische verspreiding van deze familienaam, door dr. A.J. Welschen, Amaliagaarde 7, 1403 JG Bussum (wordt vervolgd)	68
Landverhuizers uit de voormalige gemeente Limbricht, door Irma Lommen-Salden, Pagestraat 21, 6141 AL Limbricht (wordt vervolgd)	81
Het juridisch gevecht van Jean Lambert de Rossius tegen het voorgenomen huwelijk van zijn meerderjarige dochter, door mr. A.M.A. Maassen, Becanusstraat 31, 6216 BX Maastricht	83
Kadastrale gegevens en genealogie, door ing. P.L.M. van Hoof, Randenborgweg 51, 6118 GJ Nieuwstadt	88
Geneagram Jonkhout-Kilsdonk-Quaedvlieg, door J.J.M. Quaedvlieg, Gerard Jungensstraat 5, 5913 XX Venlo	89
Kerkhoven in Zuid-Limburg, door A.P.L. Paquaij, Servatiusstraat 29, 6444 VJ Brunssum (wordt vervolgd)	90
Het voormalige kerkhof aan de Ganzenstraat te Venlo, De nieuwe Joodse begraafplaats, door M.J.J. Bergevoet, Tegelseweg 208, 5912 BL Venlo (wordt vervolgd)	93

Verhuizing hoofdredacteur

Na op twee Steinse (huwelijks)jaren altijd in Berg aan de Maas (Urmond) te hebben gewoond is hoofdredacteur Harry Strijkers verhuisd naar Sittard. Hij heeft de Koningsberg 17 ingeruild voor een appartement in de Kleine Steeg 1-9 te Sittard. Waarvan akte!

verschijnt vier maal per jaar

Administratie, lidmaatschappen, losse nummers:
L.G.O.G., Postbus 83, 6200 AB Maastricht, tel. 043 - 321 25 86
Postbank 1037880 t.n.v. L.G.O.G.

Redactie:
Harry Strijkers
Wim Nolten

Redactie-adres:
Kleine Steeg 1-9, 6131 KJ Sittard, tel. 046 - 433 29 30
e-mail: h.strijkers@hetnet.nl

Het werk van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap wordt in belangrijke mate financieel ondersteund door de Provincie Limburg.

ISSN 0169-5177

Mededelingen

De beide Limburgse afdelingen van de Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) en de Sectie Genealogie van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap (LGOG) organiseren op **zaterdag 9 november 2002 in de Maaspoort, Oude Markt 30 te Venlo de**

Achtste Limburgse Genealogische Contactdag.

De opzet van deze dag is: het bevorderen van contacten tussen mensen die genealogisch onderzoek doen in en rond de provincie Limburg en hen in de gelegenheid stellen gegevens te verzamelen en ervaringen uit te wisselen.

Dit maal is gemeend om de heemkundeverenigingen en historische kringen met nadruk uit te nodigen voor dit evenement. Het resultaat mag er zijn, van de 45 standhouders uit Nederland en Duitsland bestaat een aanzienlijk deel uit specialisten op het gebied van genealogie en historie uit gemeenten in het noorden van Limburg. Voor de bezoekers betekent dit nog meer mogelijkheden om gegevens te verzamelen en kansen om onverwachte vondsten te doen.

Verder zullen bekende sprekers twee interessante lezingen houden met als titels 'Genealogie tussen plagiaat en bronvermelding' en 'Op weg naar een geïntegreerd informatiesysteem voor Limburgse genealogische bronnen'.

Toegangsrijks / Programmaboekje / Lunch

De toegangsrijks is € 4,00 per persoon, te voldoen aan de kassa. Inbegrepen in deze prijs is het programmaboekje. Dit bevat onder andere uitvoerige informatie en adressen van de standhouders, een adreslijst van Limburgse archieven en diverse advertenties.

Voor belegde broodjes, koffie/thee en frisdranken kunt u terecht in de Maaspoort. Verder kunt u ook voor een lunch terecht in de binnenstad van Venlo (op loopafstand).

Programma

- 09.45 uur Maaspoort open voor bezoekers, ingang Oude Markt.
- 10.15 uur Opening en aansluitend een inleiding door J. Schrijen, burgemeester van Venlo.
- 11.00 uur Lezing 'Genealogie tussen plagiaat en bronvermelding' door de heer Th. Huijs.
- 14.00 uur Lezing 'Op weg naar een geïntegreerd informatiesysteem voor Limburgse genealogische bronnen' door de heren R. Braad, J. Hoen, A. Marchal en M. Pfeifer.
- 16.00 uur Sluiting.

Boeken

Genealogie Baur En d'r Bioer heë boeëret wieër

Van de hand van May Quaedflieg uit Landgraaf verschijnt op 1 december 2002 een genealogisch verhalenboek over 400 jaar Baur onder de bovengenoemde titel.

In 1823 trouwden te Waubach Wilhelm Joseph Baur van Übach (D) en Anna Catharina Josepha Zengen van Nieuwenhagen. Ze vestigden zich in haar oudershuis A g'n Ing. De echtelieden werden het stamboom van talrijke nakomelingen.

Het boek bevat niet alleen uitgebreide verhalen over dit paar, hun kinderen en kinds kinderen, maar ook over hun voorouders. Hierbij wordt teruggegaan tot ongeveer 1580. Elk verhaal (per generatie één) wordt voorafgegaan door de gebruikelijke genealogische gegevens en voor het gemak zijn er ook stamboomschema's opgenomen.

Het boek is opgebouwd uit vijf delen, namelijk over de voorouders, de nakomelingen, "mijn moeder heet Baur", een kwartierstaat van de kinderen van het echtpaar Baur-Zengen en bijlagen met veel achtergrondinformatie. Vanzelfsprekend een uitgebreid alfabetisch register van alle voorkomende familienamen en een lijst van afkortingen.

Het 260 pagina's tellende boek kan per voorintekening worden besteld door € 19,90 over te maken op bankrekeningnummer 1517.37.029 t.n.v.

M.M.J.H. Quaedflieg te Landgraaf onder vermelding van "...ex. Boek Baur." Toezending per post kost € 6,00 meer! Het adres van de auteur is: Brunsummerweg 53, 6373 ET Landgraaf, tel. 045-5311660 en e-mail: l.quaedflieg@tip.nl

Vragenrubriek

490. MILJOEN - MILJON - MILLION

Jaren geleden werd een stamboom samengesteld van het geslacht Miljoen teruggaande tot ca. 1700 als volgt:

I Theodorus MILJON, geb. ca. 1700, rk, waarschijnlijk militair in het regiment nationaux no. 10 onder commando van Soute dat in 1734 in Sluis (Zeeuws Vlaanderen) gelegerd was, overl. Tholen (?) 22-1-1763, tr. (1) met Johanna v.d. BOOGH (?), tr. (2) met Wilhelmina MEIJES

Uit het eerste huwelijk:

a Johanna Catharina MILJON, geb. Sluis 26-7-1723.

Uit het tweede huwelijk:

b Pieter MILLION, geb. Sluis 23-10-1734, vanaf zijn 14e jaar (1748) militair, ook hij in het regiment Soute, na zijn 16e jaar tamboer in de regimenten Evertsen en Bentinck (1773) en Dopff (1781) te Maastricht, tr. Tholen 22-3-1758 met Anna v.d. HORST. De zoons en kleinzons van Pieter noemden zich MILJOEN (de huidige spelling van de naam) en brachten het tot officier, ze verbleven veelal in het zuiden des lands, maar lieten geen afstammelingen na tot in de huidige tijd.

c Willem MILJON, geb. Tholen 17-9-1740, vanaf 1754 militair in het regiment Dopff (zoals zijn broer) dat in 1771 gelegerd was te Willemstad, ondertr. Tholen 27-1-1768 met Dorothea MIJSBERGH.

In de periode 1600-1850 zijn veel naamgenoten gevonden die tot nu toe niet zijn in te passen, in de periode 1600-1740, veelal Waals (Wallonne) en vanaf 1700 veelal rk (evenals de huidige wel ingepaste familie). Onder de niet-ingepasten o.a.:

- Franciscus MILIOEN, rk, bij zijn huwelijk tamboer in de lijfcompagnie van de Vorst van Waldeck, tr. Maastricht 22-2-1692 met Angenies CAARDESTEKER. Zij kregen te Maastricht op 17-11-1692 een zoon Franciscus MILLIOEN.

- Chretien MILJOEN, rk, soldaat onder d'Envie en Paracivini, tr. Maastricht 13-3-1768 met Gezina HERMANS, hertr. Maastricht 14-7-1776 met Bare de LILLE.

Waren zij wellicht huursoldaten die dienst deden in het Staatse Leger van de Republiek der Nederlanden?

Tips voor het ontraadselen van de oorsprong van dit geslacht en/of de samenhang met de onbekende naamgenoten worden graag ingewacht door:

H.J. Marinus, Westdorplaan 97, 8101 BD Raalte, e-mail: henkmarinus@yahoo.co.uk

491. LE FEBVRE - REMY - REINTJENS - GADIOT - DE WITTE

Een tak van de familie van Paul André uit Beaune (F) stamt uit Maastricht. Hij vraagt of wellicht een van onze leden onderzoek heeft gedaan naar voor hem interessante families.

Hiertoe stuurde hij de volgende gegevens:

I Pierre-Joseph LE FEBVRE, werd op 13.8.1736 burger van Maastricht, tr. Maastricht (St. Jacobus) 19.12.1735 met Beatrix REMY, overl. Maastricht (St. Jacobus) 8.4.1749, d.v. (= dochter van) Jean-Baptiste REMY (werd met zijn twee oudste zonen Franciscus en Bartholomeus op 1.12.1733 burger van Maastricht) en Elisabeth GAUTIER. *Is van deze ouders een huwelijk bekend?* Het paar REMY-GAUTIER had 9 kinderen; met uitzondering van Beatrix weet ik niet of zij nakomelingen hadden in Maastricht. Pierre-Joseph LE FEBVRE en Beatrix REMY hadden 7 kinderen, allen ged. Maastricht (St. Jacobus); 6 dochters (*waarvan ik verder niets weet*) en de volgende zoon:

II Willem Joseph Melchior LE FEBVRE, ged. Maastricht (St. Jacobus) 6.1.1745, was eerst hypotheekbewaarder en later ontvanger van de stad Maastricht tot 1811, overl. Den Haag (woonde daar bij zijn oudste zoon) 30.12.1828, tr. Maastricht (St. Jacobus) 22.4.1765 met Jacqueline Angelina REINTJENS, ged. Maastricht (St. Jacobus) 30.1.1746, overl. Den Haag 22.8.1826, d.v. Clément Jacques REINTJENS en Gertruda TIMMERMANS. Zij hadden 13 kinderen (de 10 eersten ged. in de St. Jacobus en de 3 laatsten ged. in de St. Martinuskerk), waaronder:

a Emmanuel LE FEBVRE, ged. Maastricht 13.3.1772, notaris en burgemeester te Maastricht, later advocaat te Antwerpen, overl. Antwerpen

19.4.1828, tr. Maastricht 4.1.1798 met Anna Helena **TIMMERS**, d.v. Martinus **TIMMERS** en Wilhelmus **LEURS**. Zij hadden als dochter:

- 1 Maria Jos. Wilhelmina **LE FEBVRE**, ged. Maastricht 19.11.1798, overl. Bruxelles 14.7.1840, tr. Maastricht 7.9.1831 met Abraham Etienne **GADIOT**, z.v. Abraham **GADIOT** (bankier) en Anna Maria **CAUBERGH**; hij hertrouwde met Maria Hubertina **GRAFF**. Uit het eerste huwelijk:
 - i Abraham Emmanuel Dominique **GADIOT**, geb. Maastricht 11.8.1832, jong overleden.
 - ii Maria Elisabeth Constantina **GADIOT**, geb. Maastricht 28.10.1833.
 - iii Maria Anna Mathilda **GADIOT**, geb. Maastricht 14.8.1838.

Kent iemand eventuele nakomelingen van de twee laatsten??

- b. Johannes Joseph **LE FEBVRE**, ged. Maastricht 9.4.1781, overl. Maastricht 27.8.1827, koopman, tr. Maastricht 1.4.1809 met Maria Lucia **GHYSEN**, d.v. Mathieu **GHYSEN** (overl. voor 1809) en Catherina **SLYPEN**. Zij hadden 3 kinderen:
 1. Maria Catharina Hubertina Wilhelmina **LE FEBVRE**, geb. Maastricht 28.2.1810.

2. Maria Angelina Wilhelmina Hubertina **LE FEBVRE**, geb. Maastricht 30.12.1811.
3. Petrus Joseph Hubertus **LE FEBVRE**, geb. Maastricht 29.6.1813, in 1832 in Belgische dienst.

Nakomelingen??

- c. Louis Willem Joseph **LE FEBVRE**, ged. Maastricht (St. Martinus) 14.2.1786, officier, overl. Mailleroncourt-Charette (F-70) 12.5.1871, tr. Mailleroncourt-Charette 22.12.1819 met Antoinette Sophie Dorothée **DAMOTTE**, d.v. Antoine **DAMOTTE** (eigenaar van een ijzergieterij) en Elisabeth Dorothée **PRENEY**. Van dit echtpaar zijn talrijke nakomelingen in Frankrijk bekend.
- d. Maria Barbara **LE FEBVRE**, ged. Maastricht (St. Martinus) 15.12.1787, tr. Den Haag 5.9.1817 met Johannes Baptist **DE WITTE**. Zij hadden 6 kinderen waarvan mij verder niets bekend is.

Voor elke (franstalige) hulp bij het completeren van de genealogieën **LE FEBVRE**, **REMY**, **REINTJENS**, **GADIOT** en **DE WITTE** zou hij zeer dankbaar zijn:
Paul André - I, Villas Fondet - F 21200 BEAUNE

AD. WELSCHEN

Herkomst en geschiedenis van de familie *Welschen* en de geografische verspreiding van deze familienaam (vervolg)

4 De Selfkant als stamgebied

4.1 *Het Millense voorgelacht*

Het gebiedje vanaf en achter Millen vormt een betrekkelijk kleine Duitse inham in het Limburgse land, of vanuit Duits perspectief een uitstulping, die thans voor een groot gedeelte de Duitse gemeente *Selfkant* vormt, even ten oosten van Nieuwstadt en Sittard-Noord(oost). Deze insnoering zorgt ervoor dat de kaart van onze provincie Limburg daar die kenmerkende, in de inleiding onder § 2 al genoemde, flessenhals vertoont. De naam 'Selfkant' klinkt in onze oren niet zo gelukkig. Hij roept ongewild associaties op met het Nederlandse woord *zelfkant*, maar dat is geheel onterecht. De naam is afgeleid van de dwars door dit gebied stromende *Safelbeek* (Saeffelerbach), waarnaar ook het dorpje Saeffelen genoemd is. Het is dus 'de kant van de Safel' op, zoals wij bijvoorbeeld ook spreken van de Maaskant. De Selfkant vormt een eigen stroomgebiedje. Het is onwenselijk en onjuist om deze naam in het Nederlands als 'Zelfkant' weer te geven. Op zijn beurt vraagt ook de naam Millen wellicht om een verklaring. Daarvoor zijn twee verklaringen. De eerste staat in relatie tot de centrumplaats Tudderen. De naam Tudderen is afgeleid van het Romeinse *Castrum Theudurum*. De streek werd dus al door de Romeinen bewoond. Tudderen en Millen lagen aan de Romeinse weg die van Heerlen naar Xanten voerde. Zo zou Millen, naar sommiger mening, betekenen: 'mille passus (duizend passen, stappen) van de *Castrum* (legerplaats)'. Inderdaad

ligt Millen maar een kilometer van Tudderen af. Maar de andere verklaring lijkt mij toch wel waarschijnlijker. De naam zou dan verband houden met *meel*, een 'laag gebied of moeras' (Bischofs, z.j.). Zo liggen er rond Millen ook een drietal plaatsjes met *-bruch*, zoals Isenbruch, Schalbruch en Millen-Bruch. Aan de Nederlandse kant vinden we trouwens bij Sittard ook Stadbroek en Broeksittard.

Het naambestanddeel *-broek* of *broek* komen we in Limburg op veel plaatsen tegen. Dat heeft vaak te maken met de wijze waarop de rivieren en beekjes zich hier door het landschap slingeren. Lussen of meanders worden na verloop van de tijd van de hoofdstroom afgesneden, waardoor hoefijzervormige meren ontstonden. Na verloop groeiden veel oude meanders dicht met veen, waardoor hoefijzervormige moerasgebieden ontstonden, die vaak broek werden genoemd (Van Sloun e.a. 1997: 12).

Een stuk noordelijker, ter hoogte van Niederkrüchten, kunnen we op historische kaarten rechts van de Niers, overigens nog een *Millendonk* aantreffen.

Op de website van de gemeente Selfkant kunnen we informatie over Millen en de andere 15 *Ortschaften* vinden (kaart 6 en afbeelding 1). Millen ligt helemaal aan de rand van dat tamelijk onbestemde agrarische gebied, dat kort na de oorlog in het kader van een grenscorrectie

(lees: mislukte kleinschalige annexatie als totaal ontoereikende *Wiedergutmachung*) ook nog geruime tijd bij ons land heeft gehoord. Veertien jaar lang, van 1949 tot 1963, was dit 'drostambt' van zo'n zes bij zeven kilometer, 41 km² om precies te zijn, met toen zo'n 6.500 inwoners, waaronder dus het kerkdorpje Millen met zowel 25 jaar geleden als thans zo'n 375 inwoners, Nederlands.

Mensen die toen in de schoolgaande leeftijd waren, vooral van na de oorlog dus, kunnen daarom nu vaak nog beter Nederlands dan Duits. Maar in feite zijn ze drietalig, want zoals vrijwel alle Limburgers spreken ze onder elkaar hun Limburgse dialect. Het dialect van de Selfkant is zeer herkenbaar Oost-Limburgs en amper van de Nederlandse buurtdialecten te onderscheiden.

Veel plezier heeft ons land van deze tijdelijke territoriale uitbreiding alles bijeen niet gehad.

Voor Nederland was zij logistiek van belang, omdat er nu een autoweg aangelegd kon worden, de zogeheten *Niederländische Durchgangsstrasse*, tussen Brunssum-Schinveld in het zuiden en de Prinsenbaan bij Koningsbosch, richting Posterholt en Roermond in het noorden, waardoor die overbelaste flessenhals bij Sittard vermeden kon worden. De zwakke plek in grens en kaartbeeld was daarmee ook cosmetisch verbeterd, maar toen die weg er eenmaal lag en de Limburgers daar zonder douaneverplichtingen overheen mochten blijven rijden, was voor ons land het laatste motief om het gebiedje te blijven bezitten vervallen. Nederland mocht nog bijna twintig jaar het exclusieve gebruik van deze autoweg behouden, waardoor hij al die tijd nog als een spookachtige corridor zonder op- of afritten dwars door Duits gebied liep. Aan deze hoogst merkwaardige, *koude oorlog*-achtige situatie, is in het voorjaar van dit jaar een einde gekomen.

Aan de toenemende Duitse druk tot teruggave van de geannexeerde gebiedjes was al eerder toegegeven en zo kwam de Selfkant in 1963, tegelijk met die andere enclave Elten (tussen Zevenaar en Emmerich) weer *zurück ins Heim*. Een typische prestigekwestie eigenlijk. Historisch gezien was daar, zoals in § 2 al aangegeven, geen echte noodzaak toe. Een pikant détail daarbij is nog het gegeven, dat de Selfkant na de oorlog volledig verwoest was (Van Sloun e.a. 1997: 42). Het gebied is dus geheel op Nederlandse kosten hersteld, alvorens aan Duitsland te worden teruggegeven. Iets soortgelijks zien we overigens ook bij Elten. De Nederlandse nieuwbouw daar is direct herkenbaar, omdat ze duidelijk anders is dan de Duitse.

Men moet tegenwoordig goed opletten om in Millen iets anders dan een onbetekenend grensplaatsje te zien. De staatkundig-geografische ligging van het dorpje is in dit opzicht zeer misleidend. Op het oog lijkt het enige bijzondere waarop het plaatsje zou kunnen bogen, het feit dat het thans de op één na *meest westelijk gelegen* woonkern van Duitsland is. (Het hoeft in dat opzicht alleen nog het naastgelegen, iets noordelijker dorpje Isenbruch fractioneel te laten voorgaan.) De hele Selfkant vormt eigenlijk een vooruitgeschoven post, een Duitse angel in het Hollandse vlees, om het wat onvriendelijk uit te

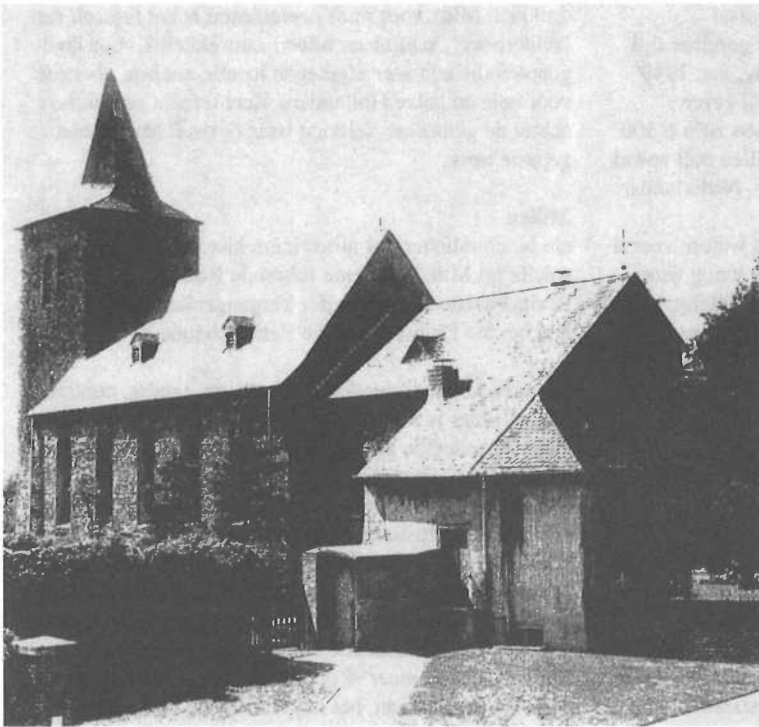
drukken. Maar voor onze oosterburen is het typisch een 'achterhoek', schijnbaar alleen aantrekkelijk voor landgenoten die een zeer afgelegen locatie zoeken, alsmede voor hele en halve Hollanders. Zeer terecht presenteert echter de gemeente Selfkant haar *Ortsteil* Millen met gepaste trots:

Millen

ein beschaulicher Ort mit seinem historischen Ortskern spielte im Mittelalter eine führende Rolle in der Region. Beeindruckende Zeugen der Vergangenheit sind die Kirche, die Propstei und die Zehntscheune.

Het predikaat *beschaulich* ('ingetogen, vredig, contemplatief') hier is wel buitengewoon goed getroffen. Een vluchtig bezoekje per auto kan absoluut niet volstaan om de poëtische schoonheid van dit plaatsje te ontdekken. De oude kern ervan vormt een verbluffend fraai historisch ensemble. De rustieke *Rode beek* loopt hier door een kom, waarlangs aan de linkeroever op een tamelijk bescheiden hoogte, de ruïne van een middeleeuwse burcht staat, met voornamelijk de Kasteeltoren, thans administratief onder het naburige Nederlandse Nieuwstadt (gemeente Susteren) vallend. Min of meer in plaats daarvan is later, nog wat meer op de beek aan, het landhuis of de kasteelhoeve opgetrokken, die nog altijd als het *Huis Millen* te boek staat, dat meer recent, sinds de negentiende eeuw, lange tijd bewoond werd door de familie Haan, van oorsprong een vermogende Keulse apotheker. De *Rode beek*, zoals gezegd, is immers door het Wener Congres in 1815 tot onhistorische grenslijn gemaakt, waarmee het hoofd van het dorp (het kasteel) van zijn romp is gescheiden en nu op Nederlands grondgebied staat. Maar het kasteel vormde de kern van het leengoed Millen, een middeleeuws ridderlijk slot, dat later onder Heinsberg en vervolgens onder Gulik viel. Het slot bezorgde het plaatsje en de streek in vroeger eeuwen een behoorlijke welvaart. Millen was toen eigenlijk het centrum van een grotere streek, later nog als het Ambt Millen bekendstaand. Het was vergelijkbaar met Born, een ander Guliks steunpunt in de regio. Voor het Huis Millen liggen ter weerszijden van de beek een pittoreske oude koren- en een oliemolen, thans respectievelijk Nederlandse en Duitse monumenten. Dit hoekje is op zichzelf al bijzonder schilderachtig en romantisch. Maar schuin er tegenover, op een hoogte aan de andere oever ligt als dorpskern het monumentale historische ensemble dat de werkelijke cultureel-landschappelijke waarde van het dorp bepaalt. Het belangrijkste onderdeel daarvan is de al duizend jaar oude parochiekerk, oorspronkelijk behorend tot het kasteel.

Ter herdenking van het duizendjarig bestaan van de kerk is in 1997 de 'Förderkreis 1000 Jahre Millener Kirche e.V.' opgericht. Zij introduceert haar werk op een eigen website met de volgende welgekozen bewoordingen: 'Unsere Kirche kann auf eine 1000-jährige Geschichte zurückblicken. Der Ort Millen, nicht zuletzt wegen der einflussreichen Herren von Millen - auf Burg Millen, von der Jacob Kritzaedt 1654 in seinem Buch "Die Herrlichkeiten Millen - Born" schreibt, dass sie einem wie eine kleine Stadt vorkomme, mit all ihren Türmen", zeugt von einer hohen geschichtlichen und kulturellen Bedeutung in diesem Gebiet zwischen Rhein und Maas. Sich mit diesem reichen Erbe zu befassen, ist eine

Afbeelding 1:
De Sint
Nicolaaskerk
van de zuidzijde
gezien.

lohnende Aufgabe.' Het is een grote verdienste van de Millener initiatiefnemers, onder wie Anton Boden en Klaus Moersheim, om de historische waarde van de Millener dorpskern nu ook naar buiten uit te dragen. Een der eerste publicaties van deze kring is een fraai boekje over de kerk (Boden e.a. 1998), waarvan de omslag wordt opgesierd met bovenstaande afbeelding 1. Aan de buitenkant laten zich de verschillende bouwfases wel aflezen, maar desondanks is het een zeer harmonisch geheel van een Frankische soberheid. Maar binnenin is deze kerk werkelijk een juweeltje, van een bijna adembenemende pracht door het houtsnijwerk bij hoofd- en zijaltaren en het oogverblindende, Italiaans aandoende stucwerk in het hele achtergedeelte. Het is een belevens om in deze kerk de zondagsmis bij te wonen, vooral wanneer men beseffen kan hoeveel generaties van iemands voorgelacht daar geknield en gebeden hebben. Parallel achter de kerk is een oude Benedictijner proosdij bewaard gebleven, die thans nuttige gemeenschapsfuncties vervult, en daarmee verbonden is een zgn. 'tiendschuur', de opslagplaats voor het tiende deel van de oogst, dat door de pachtende boeren rond het kasteel moesten worden afgestaan.

In dit thans aandoenlijk nostalgische plaatsje kwam ik in 1976 voor het eerst op onderzoek. Toen trof ik er nog alleen bewijzen van mijn recentere voorgelacht aan. Er bleken in ieder geval al in het midden van de achttiende eeuw Welschens, onder wie hoogstwaarschijnlijk mijn voorouders in de mannelijke lijn, gewoond te hebben.

In de jaren 1713-1715 was Limburg in een reeks van verdragen verdeeld onder de Republiek (Nederland), Oostenrijk, Pruisen en de Keurvorst van de Palts. In die periode was een deel van het huidige Midden-Limburg en daarmee de latere 'flessenhals', *staats* (Nederlands) geworden, met daarin Nieuwstadt, Obbicht, Negenoord (bij Stokkem) en Roosteren. Het meeste gebied rond en met Sittard echter, inclusief Susteren, Born, Urmond, Graetheide, Limbricht en

Munstergeleen was en bleef *Guliks* (en van daaruit Pruisisch), evenals aan de oostzijde de Selfkant. 'Het resultaat (was) een groteske geografie, over de hoofden van de burgers heen' (Van Sloun e.a. 1997: 37.)

De oudste vermelding die ik toen ter plekke (naar gedeeltelijk officieuze gegevens berustend in de pastorie) heb kunnen vinden, was van een Michael Welschen in 1739, mogelijk mijn Ur-Ur-Ur-overgrootvader, naar ik toen nog slechts kon vermoeden. Hij was dan een vertegenwoordiger van de **zesde** generatie voor mij, verderop ook aan te duiden als 'voorvader in de zesde graad', kortweg: 'voorvader [VI]', die verder alleen vier jongere zussen leek te hebben gehad. Inmiddels heb ik de gegevens kunnen verifiëren³⁾. Michael was inderdaad een vroege voorvader van mij te Millen, maar hij was er lang niet de eerste. Hij trouwt in 1745 in Millen met Agnes Cremers. Zijn vrouw, met een wel typisch Zuid-Limburgse achternaam, kwam uit Susterseel, een ander dorpje uit de Selfkant, halverwege tussen Tudderden en het Nederlandse Schinveld gelegen⁴⁾. Ook dat wijst op een gemeenschappelijk karakter van de streken ter weerszijden van de huidige landsgrens. Michaël overlijdt om de een of andere reden niet in Millen, maar mogelijk in 1771 te Geleen (zoals ik in de DTB van het Rijksarchief te Maastricht heb kunnen vinden, aannemende dat het om dezelfde persoon gaat). Toch was hij zelf een echte Millenaar (aldaar gedoopt op 18-12-1718). Waarom stierf hij dan in Geleen? Had hij ook familierelaties in westelijke richting? Het lijkt er inderdaad op, dat in ongeveer dezelfde tijd nog een iets oudere Michael Welschen geleefd heeft, die uit het Nederlandse Nieuwstadt, de meest directe buurgemeente van Millen, geboortig was, *about 1709*, zoals een buitenlandse bron (de *International Genealogical Index* van de Mormoonse Kerk) suggereert, voor zover dit gegeven dan betrouwbaar is. Dat zou bijvoorbeeld een neef geweest kunnen zijn. Ook in het thans Nederlandse Susteren leefde er in die tijd een Maria Welschen, die in 1702 in Millen getuige is bij de doop van Maria Welschen, dochter van een moeder met dezelfde naam in Millen. Opnieuw een naamspaarallel met Welschens te Millen. Dicht in de omgeving, op thans Nederlands gebied, zijn er dus toen vermoedelijk al familieleden van mij geweest. Dat wijst opnieuw op nauwe betrekkingen tussen de streken ter weerszijden van de huidige landsgrens, die toen echter, al dan niet veel nauwer met elkaar verbonden zullen zijn geweest. Ik heb deze connecties overigens nog niet verder kunnen onderzoeken. Daar lag ook niet mijn eerste prioriteit, want mijn eigen tak van de familie kwam onmiskenbaar uit Millen. Michael van 1718 was met zekerheid mijn voorvader [VI]. Hij had inderdaad een aantal zussen, vijf zelfs, maar ook twee broers, waarvan de jongste, Joannes leefde van 1723 tot 1762, en wel in Millen. Een oudere broer heette Joannes Wilhelmus (1714 - >1743, blijkbaar niet gestorven te Millen). Maar er was ook al een Joannes geboren in 1668 en een Johan gestorven in 1691. Dat zal wel dezelfde persoon geweest zijn, waarschijnlijk een neef van Michael. Daarmee zitten we al in de zeventiende eeuw. Zover was ik bij mijn veldonderzoek in 1977 niet gekomen. Ook de ouders van Michael (dan dus **zeven** generaties voor mij, voorvader [VII]) zijn mij nu bekend. Zijn vader

was Theodorus Welschen uit Millen (15-2-1688 waarschijnlijk 1724 of 1726, er zijn twee gestorvenen met die naam, een van beiden zal een ander lid van de familie geweest zijn). Theodorus [VII] (in de wandeling vermoedelijk gewoon op zijn Limburgs *Thei*) had in ieder geval ook een zus te Millen, maar er leefden ook nog andere vrouwelijke familieden (nichten waarschijnlijk). Mogelijk is de Michael, die in 1702 vader wordt van een dochter Maria een broer van Theodorus geweest en was de moeder Maria een aangetrouwde Welschen. Hier zitten nog enkele onduidelijkheden, maar die zijn niet van belang voor de rechte lijn van mijn afstamming. Die is helder te volgen, ook als we nog een stuk verder terug gaan.

4.2 Welschens uit de zeventiende eeuw

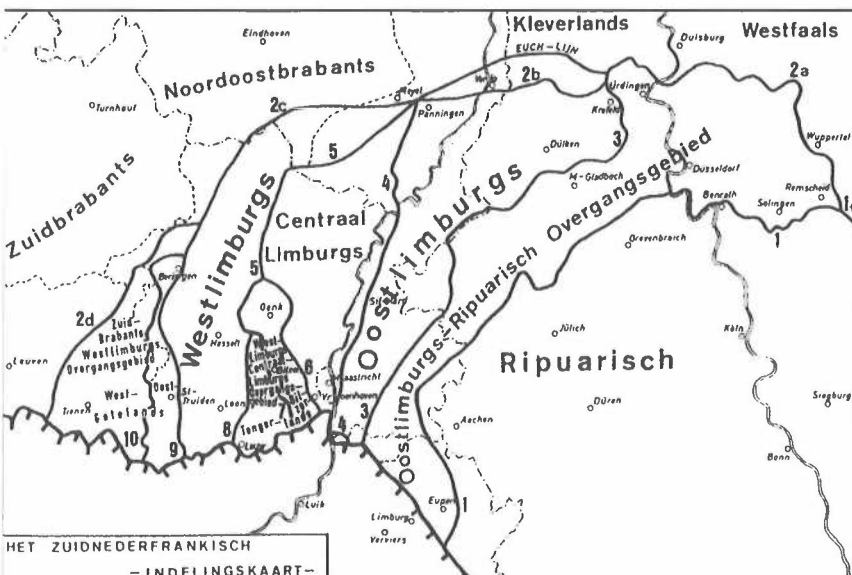
Het voorgeslacht van Theodorus [VII] is ons nu ook bekend, tot de **achtste** en **negende** voorgeneratie, en zeker tot het jaar 1666 terug. En voor die datum leefde er in Millen zelfs al een Joannes **Welschens**, die dan een dochter Maria Elisabeth Welschens (~juli 1651) krijgt, waarschijnlijk onze **tiende** en **elfde** voorgeneratie, maar deze moeten, mede vanwege de afwijkende uitgang van de naam, nog even buiten de rechte lijn worden gelaten. Dit duo is echter wel de allereerste, althans oudst beschikbare vermelding van (bijna-) naamgenoten in Millen, ook al is de vorm iets anders. Ik ga er in principe al wel van uit, dat zij eveneens tot ons voorgeslacht behoren. De vorm *Welschens* is zeer interessant. Hij lijkt zeker geen toevallige variant of verschrijving. Hij is niet alleen waarschijnlijk ouder, maar naamtechnisch gezien ook oorspronkelijker dan de verkorte vorm *Welschen*. In combinatie met soortgelijke gegevens van elders in de streek, werpt deze naamvariant meer licht op de ontstaansgeschiedenis van mijn familienaam. Die zou dan pas in onze negende voorgeneratie haar huidige vorm hebben gekregen, hetgeen erop duiden kan, dat onze familie nog niet zo lang voor 1650 haar (herkomst-)naam heeft verkregen. En dat zou dan weer kunnen betekenen, dat zij ook in die tijd vanuit het Walenland in Millen is aanbeland. Stellen we dit tijdstip voorlopig rond het jaar 1600. Ik kom daar in het tweede, meer naamkundige, deel van dit onderzoeksverslag op terug.

De eerste die in de registers van Millen sedert 1651 ook

letterlijk als *Welschen* vermeld staat, is *Vaeß Welschen* uit Millen, die daar in 1666 trouwt met Heilcken Houben uit Hatterat⁵. Zijn bruid was dus afkomstig van zestien kilometer meer naar het (zuid)oosten, geen onaanzienlijke afstand voor die tijd. Ook dat zou er misschien op kunnen wijzen, dat de familie toen nog niet zo gesettled was in Millen, en dat ze relaties had met deze iets dieper gelegen streek. Voor wie fijnere onderscheidingen kan waarden: taalkundig gezien zitten we met deze locatie al in het Oostlimburgs-Ripuarische overgangsgebied, meer naar de rivier de Rur toe; wij zouden met een moderner begrip ook kunnen zeggen: meer naar (het verlengde van) onze oostelijke mijnstreek rond Kerkrade (zie onderstaande kaart 6, ontleend aan Goossens 1989: 215):

De kwestie is van enig belang om meer klaarheid te kunnen krijgen inzake een van mijn in de inleiding gestelde onderzoeksvragen: hoe *on earth* kon mijn voorgeslacht in een plaatsje als Millen zijn terechtgekomen, met alle respect voor de huidige idyllische schoonheid daarvan. Nemen we aan dat de naam *Welschen* in Millen rond 1665 deze vorm heeft gekregen. Dat is pas een halve generatie nadat de genoemde Joannes *Welschens* zijn dochter Maria Elisabeth krijgt. Nemen we dan voorlopig ook aan, dat Vaeß geen zoon of broer van die Joannes geweest is, maar mogelijk wel familie, bijvoorbeeld een neef. Vaeß en Heilcken krijgen zelf een zoon Joannes, hierboven al genoemd (1668-1691, 22 jaar oud en dus vermoedelijk zonder nageslacht gestorven), en wie weet zelfs naar genoemde Joannes *Welschens* vernoemd (dan zou die toch nog nauwere familie kunnen zijn). Maar letten we liever op de naam van de jonge vader zelf. *Vaeß* is zeker een opmerkelijke voornaam. Ondanks deze schrijfwijze doet hij mij allermint Duits aan. We moeten hier eerder denken aan de Zuid-Limburgse naam *Servatius*, naar de patroonheilige van Maastricht, in het heuvelland ook wel als *Vaas* of *Vaos* bekend. Dit zou erop kunnen wijzen dat onze eerste Millense Welschen uit het Zuid-Limburgse afkomstig is geweest. En inderdaad is er, zo'n twintig jaar later, in 1684 en 1687 tweemaal een *Servatius* Welschen doopgetuige geweest te Hulsberg bij Valkenburg⁶. Dat is echt in het hartje van het heuvelland, in Staatse Land van Valkenburg en in het bovenvermelde taalkundige overgangsgebied. Hoe die daar kwam is mij nog niet bekend, maar het betrof dopelingen van geheel andere families aldaar. Het zou misschien nog onze oude Vaeß uit Millen geweest kunnen zijn. Die zou best enige relaties met het Zuid-Limburgse gehad kunnen hebben. Een *Anna Welschen* trouwt in 1687 te Millen tenminste ook met iemand uit Meerssen, namelijk Gört (lees: Geurt?) Klaßen (lees: Klaassen). Dat is vermoedelijk een dochter van Vaeß en Heilcken geweest en een zus van Joannes. Maar de doopgetuige *Servatius* uit diezelfde jaren kan ook, en misschien nog wel eerder, *Vaaß* jr. geweest zijn, want die was er ook in Millen. Het ligt voor de hand, dat deze *Vaaß* jr. een zoon van *Vaeß* sr. geweest is, en dan vermoedelijk een broer van Joannes en Anna. *Vaaß* jr. zelf trouwt in 1681 te Millen met Jutgen Keupers. Van hem vernemen we daarna in Millen niets meer, behalve dat hij in 1688 nog een keer getuige is bij het huwelijk van zijn vermoedelijke broer *Giell* in Millen, zoals deze op zijn beurt in 1681 getuige was bij het huwelijk van *Vaaß* jr. Mogelijk waren dus Joannes, *Vaaß* jr., *Giell* en Anna alle vier kinderen van *Vaeß* sr. en Heilcken Houben. Heel precies weten we dat nog niet, maar dat is ook niet echt

Kaart 6:
Het Zuidneder-
frankisch: een
meer volledige
indeling.

nodig, want wij zullen onze aandacht verder op *Giell* moeten richten. Het kan dus ook zo zijn geweest, dat Vaaß jr. uit Millen is vertrokken richting Hulsberg. Maar *Giell* is in elk geval in Millen gebleven. En om hem gaat het ons. Met deze laatste komen we namelijk bij mijn voorvader in de **achtste** generatie voor mij (*Giell* [VIII]). *Giell* of *Giel* is alweer een typische Limburgse voornaam, die afgeleid is van het Franse *Guillaume*. Het is in ieder geval geen naam die naar het oosten wijst, zoals *Wilhelm*. Zo had een Welschen in Millen ook genoemd kunnen zijn, als men daar meer Duits georiënteerd geweest was. In Barmen sterft bijvoorbeeld op 28 januari 1643 een *Wilhelmus Welschen*, ongeveer een generatiegenoot dus van onze eerste Welschens te Millen. Dat Barmen is een klein plaatsje verderop naar het zuidoosten in het aangrenzende Duitse (Ripuarische) gebied, ten zuiden van Erkelenz en ter hoogte van Brunssum, vlak bij Gulik (Jülich), in de omgeving ook van Rurdorf en *Welz*, over welke laatste plaatsjes ik later, in deel 2, nog te spreken zal komen. Dit geeft dus meteen ook aan dat de naam Welschen al in de zeventiende eeuw ook al dieper naar het zuidoosten in de huidige Duits-Nederlandse grensstreek voorkwam. De naam kwam dus *ter weerszijden* van de huidige staatsgrens voor. Het hoeft ook geenszins te betekenen, dat de Millense Welschens en die Welschen uit Barmen aan eenzelfde loot ontsprongen zouden zijn. Het verschil tussen de voornamen *Guillaume* en *Wilhelmus* geeft in dit verband eerder een contra-indicatie. De eerste zou kunnen wijzen op enigerlei directe Franse traditie of relatie in de Millense familie Welschen, zoals dat bij veel Zuid-Limburgers het geval is, al weten we dat nu verder nog niet. Het is overigens ook niet ondenkbaar dat mijn voorvader *Michael* [VI] naar zijn grootvader *Giell* [VIII] is vernoemd, want *Chiel* als roepnaam wordt mogelijk niet altijd even goed van *Giel* onderscheiden.

Er trouwt in 1699 in Millen ook nog een Martinus Welschen met een *Ida Severens*, waarbij een *Arnoldus Welschen* getuige is. Van geen van beide mannen horen we verder in Millen iets meer, maar er sterft in 1732 wel een *Ida Welschen*. De mannen zouden nog neven van *Giell* geweest kunnen zijn (en dan zoons van *Vaaß jr.*). Deze tak van de familie is overigens voor ons onderzoek ook niet meer van direct belang.

4.3 Achttiende-eeuwse Welschens

Van *Giell* [VIII] af is de lijn van mijn familie in Millen redelijk tot goed te volgen. *Giell* krijgt in ieder geval een dochter *Anna Catharina* (~5-1-1684) en een zoon *Theodorus* (~15-2-1688), die ik aan het eind van 4.1 al huiselijk geïntroduceerd heb als *Thei Welschen*. Andere vrouwen met onze familienaam in Millen, zoals *Helena* en *Anna Maria*, niet veel later, kunnen minder naaste familie geweest zijn, dat is niet van groot belang. Het gaat om de rechte lijn. Onze *Thei* [VII] is in 1711 getrouwd met *Anna 'Catharina' Hex* uit Millen. Dan zitten we in de achttiende eeuw. Zij krijgen een groot aantal kinderen, namelijk acht, onder wie mijn over-oudgrootvader (de grootvader van mijn betovergrootvader), *Michael* [VI]:

Zesde voorgeneratie

- 1) 1712 Maria
- 2) 1713 Anna Elysabetha
- 3) 1714 Joannes Wilhelmus

- 4) 1715 Maria
- 5) 1717 Catharina
- 6) 1718 *Michael* [VI]
- 7) 1720 Maria Catharina
- 8) 1723 Joannes

We zitten hier overigens nog wel met een aantal vraagtekens. Zoals hierboven in § 4.1 al is opgemerkt, blijkt in de *International Genealogical Index - Continental Europe* een *individual record* (persoonsregistratie) opgenomen betreffende een 'Michael Welschen, birth about 1709, of New, Netherlands'. Dit is een onduidelijk spoor en misschien een dwaalspoor. Mogelijk wordt met 'New' verwezen naar Nieuwstadt, maar het kan ook zijn, dat de informant het niet allemaal zo precies wist en dat hij daarmee het naastgelegen Millen op het oog had. Ook voor het geboortjaar kan er maar een slag naar geslagen zijn. Onze eigen *Michael* is in elk geval in Millen gedoopt op 18 december 1718.

Voorts is er een *Johannes* in 1754 getuige bij de geboorte van *Michaels* dochter *Maria Ida*. Dat zal wel diens jongste broer geweest zijn. Er zijn nog andere, minder duidelijke Welschens in Millen. In 1713 en in 1724 is een *Egidius Welschen* getuige bij een doop en deze sterft in 1723. Hij zou gezien de jaartallen een broer van *Theodorus* geweest kunnen zijn, die immers in 1711 trouwde. Maar van zo'n broer weten we niets. Waarschijnlijker lijkt het mij, dat hij diens vader *Giel(l)* geweest is, en dat men deze naam later abusievelijk op *Egidius* heeft teruggevoerd. Dat moet dan een vervinging geweest zijn, want dan had zijn roepnaam **Gied* moeten luiden. Maar van *Giel* missen we de sterfgegevens, en van deze **Gied* hebben we die wel. Dat is een tweede argument om aan naamsverwisseling te denken. Hier hoeven we niet echt vreemd van op te kijken. De naam *Giell* heeft te Millen misschien niet zo bekend geklonken. Een nieuwe pastoor, die meer uit het oosten kan zijn gekomen, kan een nieuwe interpretatie geven aan een naam die hij nieuw gehoord heeft, zoals een ander deze mogelijk eerder op *Michael* herleidt.

Vervolgens trouwt in 1723 een *Catharina Welschen* te Millen met *Joannes Gerardus Brabant*. *Thei's* vrouw *Anna Catharina Hex*, werd ook *Catharina* genoemd en zij krijgen in 1717 zelf een dochter die zo heet. De *Catharina* van 1723 kan dus hoogstens een zus van *Thei* [VII] geweest zijn, of anders een nicht. *Catharina Brabant-Welschen* wordt in 1724 moeder en in 1726 wederom. Bij de eerste geboorte is een *Egidius Welschen* getuige. Dat is dan niet dezelfde als die in 1723 sterft, en die, naar ik aannam, mogelijk onze *Giel* [VIII] geweest is. Kennelijk figureerde er dus ook weer een *Egidius jr.* Hoe dat zit heb ik nog niet achterhaald. We hoeven dat eigenlijk ook niet te weten. Nog minder zouden we ons bezig hoeven te houden met de moeders van een viertal onwettige kinderen *Wilhelmus ?Bours/Welschen*, 1727, *Maria Ida ?Jansen/Welschen* 1738, *Wilhelmus ?Jansen/Welschen* en *Theodorus ?N./Welschen* 1753. Maar ik heb er toch even naar gekeken. De moeders heetten respectievelijk *Helena*, die in 1776 als arme weduwe sterft, dan *Maria*, die mogelijk in 1745 sterft, en dan twee keer *Elisabetha*, die de weduwe was van *Petrus Wilhelmus Quix*. De doopgetuigen waren *Anna Maria*, *Catharina* en *Theodorus Welschen* (niet onze *Thei* [VII]), maar wie dat allemaal precies zijn heb ik niet nageplozen. Sommige dingen wil

je (als gelegenheids-genealoog) eigenlijk ook liever niet weten.

En dan hebben we Elysabetha Welschen, die in 1724 met Henricus *Tessers* trouwt.

Opmerkelijk is, dat de pastoor diens naam als *Teschers* spelt, en hem daarmee verduist. Dat is interessant, want zoiets had dus ook kunnen gebeuren bij een mogelijke stam **Welsen*. Op dergelijke transcriptieproblemen komen we in deel 2 uitgebreid terug.

Deze Elysabetha was in 1718 doopgetuige (bij Michael [VI], zoon van Theodorus, dus zij kan een zus of nicht van de laatste geweest zijn (Theodorus was dat in dat jaar zelf ook een keer doopgetuige, maar we weten niet bij wie) en krijgt in 1726 een kind. Zij sterft in 1756 te Millen.

Een Johannes Welschen, mogelijk geen rechtstreekse familie (ik vind van hem geen doopgegevens in Millen), tenslotte trouwt in 1726 te Millen met Petronella Lemkens uit Susteren (*1696) en heeft daarmee een meer 'Nederlandse' bruid. Hij wordt in 1727 vader van een zontje, wiens naam dan alleen met N. wordt aangeduid. Vreemd allemaal. Theodorus (niet onze Thei [VII]) is daarbij getuige. In 1737 wordt Matthias gedoopt. Daarbij is Elisabetha getuige. Er sterft een Johannes in 1762 te Millen. Petronella schijnt te zijn hertrouwd met een Martinus Gehlen.

Ook trouwt er in 1780 een Theodorus Welschen uit 'Meelem' te Erkelenz met een Anna Catharina Nehen. Hij kwam toch echt uit Millen.

De schrijfwijze *Meelem* is ook hierom interessant, omdat zij aantoonde, dat de naam van het dorpje op zijn Nederlands werd uitgesproken, dus niet met een Duitse *ie*-klank, maar met een korte *i*, die fonetisch dicht bij de *ee* ligt. Bij de pastoor in Erkelenz was dat dorpje bij Sittard dus totaal niet bekend. Erkelenz ligt toch niet zo ver af: het ligt ten oosten van Heinsberg en ter hoogte van Roosteren. Het kan zelf eigenlijk nog wel tot de grensstreek gerekend worden.

Dit is allemaal nog niet erg duidelijk. Zo nodig zou ik de witte plekken nog wel wat verder kunnen opvullen⁷⁾. Maar nogmaals: we hoeven voorlopig alleen de rechte lijn te volgen. En die loopt simpel van Giell [VIII] over Thei [VII] en Michael [VI] naar Harie [V]. Daarmee naderen we de negentiende eeuw.

4.4 Welschens in de Franse tijd

Mijn oud-grootvader (vijf generaties voor mij) heette Henricus Martinus. Zeer waarschijnlijk was zijn roepnaam nog niet op zijn Pruisisch Heinrich of Heinz, maar eerder *Hendrik*, *Driek*, *Handrie* of, nog het meest gewoon *Harie* (de oudere Limburgse vorm voor Harry). Deze leefde van 1751 tot 1828 te Millen. Hij heeft een jongere broer gehad, Johannes Matthias (*1758, mogelijk in 1817 gestorven, dan met de vermelding: *coelebs*), en twee zussen. De eerste, Anna Elisabeth, was ouder (1749-1775), maar stierf op 26-jarige leeftijd, ongehuwd. Maria Ida (1754-1833) trouwt in 1786 te Millen met Reinerus

Dircks, wiens achternaam ook gespeld wordt als Dericks, Dirix, Dirckx, Dirckx en Dirks. Bij het huwelijk is Harie [V] getuige is. Haar man heeft ze gevonden in Buchten bij Born, en dat is niet oninteressant, want deze plaats speelt in ons onderzoek vaker een rol en zorgt daarbij ook voor aanzienlijke verwarring.

De tante van mijn bet-overgrootvader was al even eerder in Born terecht gekomen. Zij was met een Reinier Dirckx uit Born getrouwd, die daarna peetouder en naamgever voor mijn bet-overgrootvader zou worden. Ook andere Borner mensen fungeerden als peetouders voor Reinier en zijn latere zus, namelijk de dames Spee, Van den Bosch en Didden, en de heer Hub Geusen, allen dragers van bekende Borner en Gevenbrichter namen.

Maria Ida vertrekt voor haar Re(i)n(i)er naar Born en krijgt daar een flink gezin. Aan deze Reinier zal mijn bet-overgrootvader en daarmee de vele verdere Reiniers in de familie na hem, overigens ook zijn voornaam te danken hebben. Tante Ida en oom Reinier Dirckx traden immers op als peetouders voor mijn betovergrootvader.

Harie lijkt met zijn twee jaar jongere zus Ida dus tamelijk *close* geweest te zijn. Zijn oudste zus was al vroeg overleden, en zijn jongere broer heeft mogelijk ook niet lang geleefd. Ida is ook getuige bij de doop van Harie's tweede kind in 1792.

De connectie van mijn Millener voorgeslacht met (het eveneens Gulikse) Born werd zo ineens heel hecht, precies in de Franse tijd. Merkwaardig is, dat er net op dat moment ook al Welschens in Born woonden, die echter familie waren van de Ulestrater *Swelsens*. Let dus op de aangepaste schrijfwijze van deze naam. Maar het meest bijzondere is wellicht, dat er al in de 17e eeuw (1661-1687) ook in (het Gulikse) Urmond Welschens woonden. Bij de doop van Petronella Welschen aldaar op 12 december 1680 is een *Strijckers* getuige. Ook de achternaam en de woonplaats van de hoofdredacteur van dit tijdschrift duikt dus ergens in mijn onderzoek op. Zo klein kan de wereld soms zijn!

Vijfde voorgeneratie

- (1) 1749 Anna Elisabeth
- (2) 1752 Henricus [V]
- (3) 1754 Maria Ida
- (4) 1758 Joannes Matthias

Harie trouwde zelf met Anna Maria Schoffelen uit Buchten bij Born, in diezelfde plaats op 11 januari 1791, en wordt daar als *Henri* geregistreerd. Anna Maria's achternaam wordt daar, zowel als in Millen trouwens, in eerste instantie als *Schouffelen* geschreven, maar dat lijkt hier meer een vrije variant. De naam Schoffelen is een Limburgse naam, die toen ook in Millen al van oudsher voorkwam, en die daar nu nog steeds bestaat, al dan niet ook als *Schoffeln* geschreven. Mijn oud-grootmoeder *Schouffelen* uit Born (Buchten) was dochter van een bekende familie van veldwachters van vader op zoon aldaar.

'De familie Schuffelen is al minimaal 300 jaar verbonden met het dorp Born. Reeds aan het einde van de 17e eeuw woonde hier een zekere Reijnerus Scouffelen. Zijn zoon, zijn kleinzoon en zijn achterachter-kleinzoon hebben zich in Born als de plaatselijke veldwachter verdienstelijk gemaakt', zo meldt de *Genealogie van de Familie Schmeitz-Dukers* van Ruud Schmeitz op de website

<http://members.home.nl/serenade/schuffelen.htm>
(Zie voorts ook de *Genealogie van Hubert Geusen* en het *Voorouderoverzicht voor Arnolda Maria Christine Dukers*, via <http://members.home.nl/serenade/hoofd.htm>).

In Millen wordt zij dan verder als 'Schoffelen' vermeld, want daar had haar naam een zeer bekende klank. Er woonde ook daar al eeuwenlang een familie van die naam, veel prominenter dan de Welschens, zoals uit vele grafstenen bij de kerk blijkt (waaronder een 17e eeuwse), en zij heeft er ook langer voortbestaan. Thans echter komt ook zij er niet meer in de mannelijke lijn voor.

De Schouffelens uit Born worden in hoofdzaak *Schuffelen* geschreven, en waaieren enigermate uit, eerst over Nederland en Duitsland en belanden vervolgens ook in Australië. Hier gebeurt wellicht bij één stam wat we bij de naamdragers Welschen op grotere schaal, maar dan voor meerdere stammen aantreffen.

Anna Maria kwam dan wel uit een oude familie van Born, maar ze had mogelijk dus toch ook al langer familie in Millen. Zo kan ze Harie Welschen in theorie ook hebben leren kennen. Dan zou het contact met Harie eventueel via de Millener Schoffelens kunnen zijn gelopen. Maar het is nog significanter, dat ook de echtgenoot van Harie's zus Ida uit Buchten bij Born kwam. Dat paar was al in 1786 getrouwd. Dat is een dubbele relatie Born-Millen in één gezin Welschen. Het is dus nog waarschijnlijker dat Ida Harie de weg naar Born gewezen heeft. In dat geval loopt het contact (of het initiatief) via de Welschens.

Het echtpaar krijgt vijf kinderen, onder wie drie zoons: (Joannes) Michael, (Johannes) Matthias en Reinier.

Vierde voorgeneratie

- (1) 1791 Maria Elisabetha
- (2) 1792 Joannes Michael
- (3) 1794 Joannes Matthias
- (4) 1801 Reinerus [IV]
- (5) 1805 Anna Catharina

We komen vervolgens het meeste te weten over de kinderen (1), (2) en (3). De oudste, Elisabetha, (1791-1869) trouwt in 1825 te Millen met Petrus Josephus Haenraedts uit Nieuwstadt, nu dus ook een formeel 'Nederlandse' echtgenoot. Zij gaan in Millen wonen en hun naam wordt daar enigszins verduist. De familie zet zich daar voort onder de namen Ha(e)nra(e)th(s), en de in volgende generatie als Knarren-Hanraths. Zij hebben nageslacht gevormd te Millen.

Hetzelfde geldt in zeer beperkte mate alleen nog voor (2). Er wordt in 1840 een Joannes Mathias Welschen geboren,

die Matthias genoemd wordt. Deze vertegenwoordigt dan al de jongere generatie [III], maar niet in de lijn van mijn eigen afstamming. Hij is blijkbaar ook de laatste stamhouder in Millen. In 1873 trouwt deze laatste Matthias met Maria Catharina Dohmen uit Millen. Hij krijgt weliswaar nog een zoon (Franciscus Hubertus 1874-1875), en vervolgens een dochter (Catharina Gertrud 1876-1876), maar die sterven beiden binnen het jaar. Hijzelf of zijn oom (IV, 3) met dezelfde namen overlijdt in 1876. Aangezien IV (1) en (3) bij de eerste doop getuigen waren, moet het in 1840 gegaan zijn om een zoon van broer IV (2).

Van IV (3) weten we nog minder. Er overlijdt in 1817 een Matthias, *coelebs*. Zo hoeft men een ongetrouwde jongeman van 23 jaar nog niet aan te duiden. Dat zal dus eerder de oom [V, 4] zijn. Maar er is in 1825 ook een Matthias Welschen getuige bij het huwelijk van Elisabetha met Petrus Josephus Haenraedts. Dat kan weer heel wel [IV,3] geweest zijn. We weten verder niets meer van hem en kennen dan ook diens sterfjaar niet. Mogelijk is hij uit Millen 'verdwenen', door een huwelijk elders of anderszins.

Ook de jongste dochter [IV,5] blijkt geen nageslacht te hebben gekregen. Zij sterft op veertigjarige leeftijd in 1845, ongetrouwd. We zullen ons uiteraard vooral te richten hebben op [IV, 4], want hij is mijn bet-overgrootvader.

Daarnaast is er tegelijk met deze voorgeneratie in Millen een Joanna Elisabetha *Welchen*, zoals de pastoor haar naam (per vergissing, ter onderscheiding?) schrijft, die in 1824 trouwt met P.J. Janssen uit Schinveld. Deze andere Elisabetha kwam echter zelf niet uit Millen, maar uit het naburige Höngen, ook in de Selfkant, en dat intrigeert ook een beetje. Was zij familie? Er is verder niets dat daarop wijst. Höngen is thans een groter plaatsje dan Millen, even verderop. Ik heb daar geen gegevens van. Hoe dit zit weet ik ook niet, want Höngen speelt in mijn onderzoek verder geen rol. Maar het is interessant dat daar een *Welchen* vandaan kwam, en toch ook dat die, althans tijdelijk, in Millen terecht is gekomen. Verder hebben we uit de Selfkant echter geen aanknopingspunten voor een verdere verspreiding van de naam Welschen, met een latere uitzondering⁸⁾.

Reinier [IV] wordt gedoopt te Millen op 11 mei 1801 en hij zal overlijden te Rotterdam in 1871. Vader Harie was bij Reiniers geboorte dus al in zijn vijftigste levensjaar, voor die tijd een oude man. Hij was ook maar amper voor zijn veertigste levensjaar getrouwd. Harie overlijdt in 1828, nadat zijn vrouw (Anna) Maria al vroeg, op 27 oktober 1806 was overleden. Reinier was toen pas vijf jaar en zijn zusje (van 7-4-1805) maar anderhalf. Vermeldenswaard voor de veronderstelde Maaskantse connectie is, zoals we gezien hebben, dat Harie zijn zwager Reiner Dir(i)cks uit Born (getrouwd met Ida en in Born woonachtig), tot doopgetuige maakt (al is die daar dan niet in persoon bij aanwezig). Ook bij de doop van zijn jongste dochter Anna Catharina in 1805 is iemand uit Born peetmoeder, namelijk Anna Catharina Didden. Via de Diddens lag vermoedelijk ook een al bestaande relatie met de regio Born. Tante Ida (Dirckx-) Welschen was in 1780 al te Grevenbicht getuige bij de doop van Ida Didden, dochter van Jois en Ida Cremers.

Naamsverwijzing in voor- en achternamen dus⁹⁾. Verder onderzoek ter plaatse zou voor mijn familie interessant kunnen zijn. Ik heb nu vermoedelijk meer familie in Born en omgeving dan in Millen.

Tot zover reikten mijn gegevens die helaas niet overal even volledig en eenduidig waren, vaak fragmentarisch en geregeld zelfs enigermate kryptisch. Maar op voor mijn eigen afstamming echt belangrijke punten ontbreekt het meestal niet aan de gewenste basisgegevens. Een vraagteken vinden we nog bij Michael [VI]. Zeker is, dat in 1771 te Geleen een Michael Welschen is overleden, (dan toch niet ongehuwd? - dat zou dan niet kloppen), geboortig uit Millen, maar het is zonder nadere gegevens niet geheel duidelijk of dat de grootvader van Reinier geweest is. Voor echte genealogen zal zo'n onzekerheid een gruwel zijn, en ook ik zit hierover met een beetje onaf gevoel. Genealogie is voor mij gelukkig geen doel op zichzelf.

De hoofdlijn inzake mijn afstamming is nu over een periode van zo'n anderhalve eeuw in Millen duidelijk. Dat was 25 jaar geleden nog maar zo'n driekwart eeuw. Ik verbond daar ook toen al de conclusie aan dat de familie Welschen in Millen *autochtoon* geweest was. Deze conclusie geldt nu nog veel sterker. De familie Welschen heeft twee eeuwen of langer in Millen gewoond en hoorde daar dus toch wel tot de oudste geslachten. Als een familie in die voorindustriële tijd (vanaf het midden van de zeventiende, tot ver in de negentiende eeuw), blijkbaar al zover de kerkelijke documentatie reikt, in een dergelijk, gaandeweg steeds minder betekend dorpje had gewoond, dan mocht je haar toch wel als zodanig beschouwen, ook al doet de achternaam uiteraard nog altijd anders vermoeden. Een 'gat' als Millen, hoe idyllisch nu misschien ook ogend, zal rond 1800 met misschien ook niet veel meer dan vierhonderd inwoners, economisch gezien immers bepaald geen oord gevormd hebben om er van elders heen te trekken. Het zou dan misschien om een toevallige liefde moeten gaan, om een familierelatie, of om overkomst in het toevallige voetspoor van iemand anders. Import zal hoe dan ook eerder van nabij zijn gekomen.

Dat wil niet zeggen, dat er nooit vreemden kwamen. Integendeel, het plaatsje was een bekend bedevaartsoord, omdat in het kerkje (het oudste deel gaat terug tot ongeveer het jaar 1000) relikwieën van de Heilige Quirinus bewaard werden. Quirinus werd als beschermheilige tegen pest- en pokkenepidemieën vereerd. Deze verering gaf ook aanleiding tot levendige jaarmarkten te Millen (Boden e.a. 1998:2 en 14).

Maar mij lijkt het toch eerst en vooral een oord om er van weg te trekken. En dat werd het eens te meer door de opdeling van 1815. Deze zeer landelijke Selfkant lijkt thans economisch gezien weinig te bieden te hebben en de naaste omgeving al niet veel meer. Het directe Duitse achterland bestaat tot aan Heinsberg toe (het centrum van de toenmalige bestuurlijke *Kreis*) uit vele andere kleine dorpjes, niet onaardig soms, maar zonder de historische betekenis van Millen. Het directe Nederlandse voorland was en is een veel dynamischer gebied. Het bezit thans met Sittard en Geleen op korte afstand twee nog wat

grotere plaatsen, maar wat Geleen betreft gold rond 1800 nog niet. Maar natuurlijk had onze Reinier ook gewoon, net als die vele generaties Welschens voor hem, zijn levensdagen verder rustig in het boerendorp kunnen slijten. Wat dreef hem om zo'n grote stap te zetten, het onbekende tegemoet? Was het een pure solo-actie, of volgde hij een zeker migratiepatroon? In wetenschappelijke termen: welke *push-* en *pull-*factoren speelden hier? Daar zou ik toch nog graag iets meer over willen weten. Maar dan moeten we op zijn minst wel iets meer te weten komen van de lokale geschiedenis en de demografische ontwikkelingen in Millen en de Selfkant. Op dit moment weet ik alleen, dat Millen in Reiniers dagen groter was dan nu, al laten de geboortecijfers uit die tijd dat niet direct vermoeden. Was het een verarmde streek? Mogelijk. Door de vele landbouwcrisis, het periodieke oorlogsleed en de plunderingen op het platteland, zal er in staatkundig weinig stabiele delen van onze nabuurgewesten, in vroeger eeuwen toch wel vaker grote armoede geheerst hebben. Of, en in welke mate dat voor deze ooit welvarende streek, heeft gegolden weet ik op dit moment niet. Het leven zal in deze, na 1815 toch wel tot uithoek vervallen streek, vermoedelijk weinig perspectief hebben geboden. Het Rijnland had net de Franse bezetting onder Napoleon achter de rug. We zullen ons het leven op het platteland in die tijd ook in het algemeen zeker niet al te idyllisch mogen voorstellen. Maar dan zullen we rekening moeten houden met een meer algemene trek, bijvoorbeeld een tijdelijk versterkt vertrek op zekere schaal van werkkrachten uit de Nederrijn. Daarvan is mij nu nog niets bekend. Misschien heeft onze Reinier door zijn diensttijd in het leger van de Pruisische koning zo wat om zich heen gehoord. Het dynamische Holland, het expansieve Rotterdam zouden zo voor hem een *pull-factor* hebben kunnen vormen. Het kan natuurlijk ook een heldere, individuele gedachte van hemzelf geweest zijn. Dat veronderstelt veel ondernemingszin. Maar voor hem bespeuren we daarvan bij de Welschens uit Millen bijna twee eeuwen lang nog helemaal niets. Veel meer dan arme sloebers leken deze kleine luiden niet geweest te zijn, getuige vooral het beroep van mijn voorvader Harie, die *dagloner* was, los arbeider dus, boerenknecht zonder de status van zelfstandig landbouwer en pachter, en die, naar de gewone volkstraditie in die tijd overigens, niet kon lezen en schrijven. Dat laatste gold tot diens huwelijk trouwens ook voor zijn zoon, de *Hollandgänger*. Maar dat alles verklaart dan zeker niet de latere snelle opgang van de familie. Daar zullen wellicht weer andere factoren in het spel zijn geweest. Aan het eind van deze aflevering zullen die ook, en op een zeer verrassende wijze, in beeld komen.

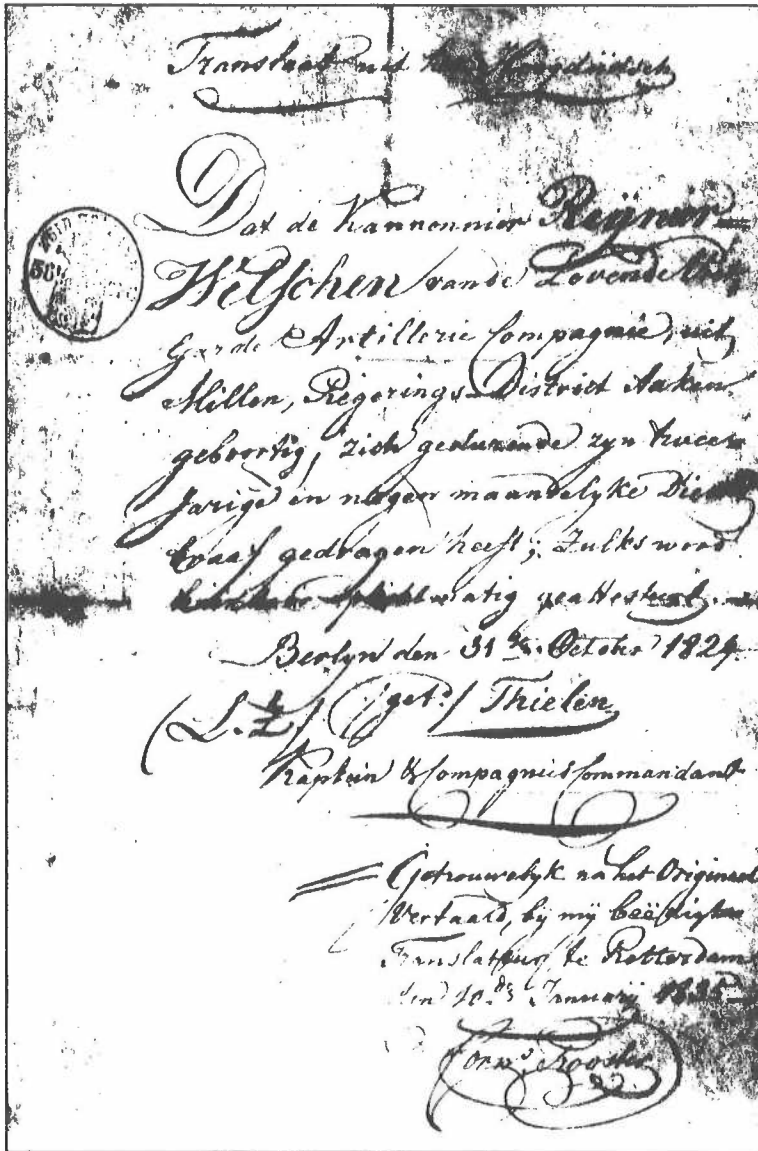
5. Van de Selfkant naar Sint Thomas

5.1 Reinier in Rotterdam

Onze familiegeschiedenis wordt voor mij dan ook eigenlijk vooral pas interessant in de Franse tijd, zoals die ook in het Rijnland heeft gegolden. De oude Harie Welschen kreeg onder dat regime zijn jongste zoon Reinier [IV], geboren op '21 Floréal van het jaar 9', dat is op 11 mei 1801 (naar mijn eigen omrekening, de burgerlijke stand van Rotterdam vermeldt echter 28 mei 1801). Het eerstvolgende officiële document dat ik over hem heb aangetroffen heeft betrekking op zijn militaire dienst. Hij heeft van februari 1822 tot en met oktober

1824 als kanonnier in het leger van de Pruisische koning gediend, alvorens gewapend met een fraai getuigschrift daaromtrent naar Rotterdam te trekken.

Figuur 1:
Translaat uit
het Hoogduitsch
uit 1835.

Deze tekst, mij nog ter beschikking gesteld door mijn oom Arnoldus Marie Welschen (Rotterdam, 1912-1996), een van mijn twee ooms bij wie de zin voor familie-geschiedenis altijd zeer aanwezig was, geeft het volgende te lezen:

Translaat uit het Hoogduitsch

*Dat de Kannonnier Reijnier =
Welschen van de Levende Voet-
Garde Artillerie Compagnie, uit
Millen, Regerings - District Aaken
geboortig, zich gedurende zijn twee-
jarige en negen maandelijke Dienst
braaf gedragen heeft; Zulks wordt
hierdoor plichtmatig geattesteerd.
Berlijn den 31sten October 1824
(L.Z.) get. Thielen
Kaptein & CompagniesCommandant*

*= Getrouwelijk na het Origineel
vertaald, bij mij beëdigd -
Translateur te Rotterdam
den 10den Januarij 1835 -
Corn. Prooster*

Na zijn diensttijd was Reinier dus 23 jaar, het leven lag nog voor hem open. Hij was blijkbaar niet of niet langer van plan dat leven op dezelfde wijze door te brengen als zijn voorgelacht. Na eerst het vroege overlijden van zijn moeder (in 1806, toen hijzelf vijf jaar oud was, hetgeen zijn jeugd getekend zal hebben), en later dat van zijn oude vader (in 1828, toen Reinier toch ook nog pas 27 was) had hij het in Millen vermoedelijk wel gezien. Een bruid had hij er nog niet weten te vinden. Wellicht bestond er in de streek een mannenoverschot, zo iets kwam op het platteland ook wel voor. Zijn vader Haries late huwelijk met een meisje van verderop, wijst misschien ook in die richting. Veel te verliezen had Reinier in Millen misschien niet meer. In elk geval laat hij er wel zijn vier jaar jongere zuster achter.

Ook zijn oudere zuster Maria Elisabeth, in 1825 getrouwd met Josef Haenraedts, woonde daar nog wel, maar die had dus een eigen gezin gevormd. Van zijn broers Michael en Matthias weet ik het niet, daar verneem ik na 1825 niets meer over. Ik vermoed dat zij al eerder uit Millen zijn verdwenen, want ik heb hun sterfjaren er niet kunnen vinden.

Is het eigenlijk niet treurig dat ik nu, slechts vier generaties na hem, compleet moet gissen naar mijn voorvaders beweegredenen? Zo iets hoort toch in de familiekring bekend te zijn. Het is toch eigenlijk op zijn manier een soort *heldenstory*? Zoals het nu is lijkt het er bijna op, dat hij zich voor zijn afkomst heeft geschaamd of nog erger, dat hij iets te verbergen had. Maar daar zijn toch gelukkig niet de minste aanwijzingen voor. Reinier zal vooral wel geoordeeld hebben dat er in nu Millen nog maar weinig voor hem te halen viel. Meer en meer zal zijn stamoord hem maar 'een dooie boel' hebben geleken, en we kunnen hem geen ongelijk geven. Misschien heeft hij wel letterlijk gedacht: 'Ik ga hier dood'. Dat is dan zijn *push-factor* geweest. De gegevens ontbreken om over zijn besluit een moreel oordeel uit te kunnen spreken, maar deze handelwijze op zichzelf doet in hem toch wel de nodige vooruitziendheid en ieder geval initiatief vermoeden. En hij heeft inderdaad een grote sociale sprong voorwaarts gemaakt, door na als 'brandersknecht' (vermoedelijk brandewijn- of jeneverstoker) gestart te zijn, zich vervolgens zodanig in het vak van *klerenbleker* te bekwamen, dat hij met zijn vrouw, een gewezen werkbode over wier afkomst hieronder meer, al spoedig zelf een bloeiende blekerij kon beginnen. Het jaar 1830 is zo voor mijn familie het vermoedelijke historische keerpunt geworden.

Pas zeer onlangs heb ik ontdekt, dat Reinier in ieder geval niet de eerste Welschen is geweest die zich in Rotterdam heeft gevestigd. Maar hij was er waarschijnlijk wel de eerste mannelijke drager van die naam en zo misschien ook de eerste die daar op eigen gelegenheid naartoe is getrokken. Op het internet trof ik de stamboom van een familie van Loosbroek uit de buurt van Oss aan (<http://stamboom.vanloosbroek.com>). Deze verschaft zeer

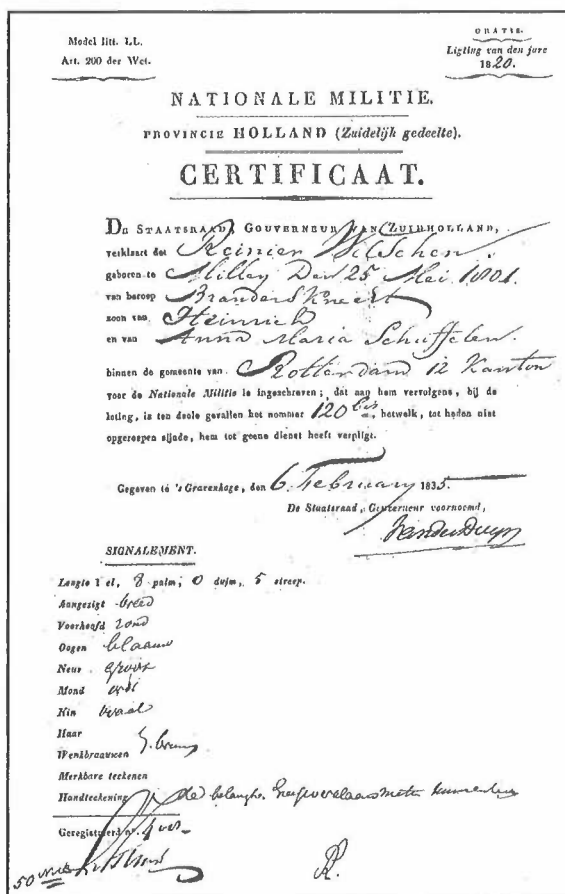
uitgebreide namenlijsten, ook van alle achterhaalde partners in de achttiende eeuw. Tot mijn verrassing bevindt zich daar een mij geheel onbekende *Flora Welschen* (1745-1823) onder. Zij trouwt in 1780 te Rotterdam met Johannes van Loosbroek uit het Oost-Brabantse Dinther en krijgt vervolgens een Rotterdams nageslacht. Dit lijkt dus een eerder voorbeeld van zuidelijke migranten die zich in Rotterdam vestigen, waarbij al een Welschen betrokken is. Maar wie dat geweest is en wat haar achtergronden zijn, is mij nog volstrekt onduidelijk.

Zo sterft er ook al in 1847 in Rotterdam een *Elizabeth Welschen* in het stadsarmenhuis op de Schiedamsedijk. Zij was geboren in Maastricht in 1767 en weduwe van Antony Mandos. Van haar weet ik althans, dat haar vader Johannes Welschen heette, getrouwd met Maria Catharina Buiten, die beiden in Stokkum (Stokkem?) gestorven waren. Ook dat is een geïsoleerd gegeven waar ik verder nog niet veel mee kan. Wel vind ik de waarschijnlijk Limburgs-Maaslandse herkomst zeer interessant. Mogelijk hebben we dat we hier niet direct met familie van mijzelf, maar wellicht met de nog iets westelijker Welschens uit de Maasstreek te maken hebben, over wie in deel 2 meer. Dat lijkt dan een derde voorbeeld van Rotterdamse immigratie door een Welschen uit het zuiden. Deze is sociaal gezien in ieder geval minder succesvol geweest.

Het precieze jaar van aankomst van Reinier Welschen te Rotterdam kennen we niet. In Rotterdam schijnt voor 1830 geen meldingsplicht bestaan te hebben (brief van mijn oom W.J.C. Welschen d.d. 22-9-1992 aan mevrouw N. Brandt-Welschen). Reinier is in het jaar voor zijn huwelijk nog brandersknecht en trouwt in januari 1836. In november van dat jaar wordt al zijn eerste zoon Nico geboren. Reeds dan blijkt hij van beroep veranderd en is hij klerenbleker geworden. Deze verandering van betrekking kunnen we gevoeglijk toeschrijven aan zijn jonge echtgenote, zoals later zal blijken. Tot voor zeer kort wist ik eigenlijk zo goed als niets over de familie van Reiniers bruid, Maria Eva Coenen. Het leek mij wel zeer van betekenis dat Maria Eva Coenen (1810-1891) al tien jaar (van haar vijftiende af) wees was, toen zij in 1836 te Rotterdam met Reinier Welschen trouwde. Haar lot was voordien wellicht nog treuriger geweest dan dat van Reinier. Bij elkaar konden zij dan troost en steun vinden. Maar hoe en waarom was zij in Rotterdam aanbeland? Ook daarover was het gissen.

Was 1830 van buitenaf, historisch gezien voor de familie het vermoedelijke keerpunt, het jaar 1835 wordt voor mijn voorvader persoonlijk en daarmee ook voor zijn toekomstige nageslacht toch in niet mindere mate een sleuteljaar. Voor het kandidaat-echtpaar Welschen komen de zaken in dat jaar immers in een stroomversnelling. Reinier laat zijn bovenvermeld getuigschrift op 10 januari 1835 in Rotterdam vertalen. Dat zou erop kunnen wijzen, dat hij dan nog niet zo lang in Rotterdam is, maar er is ook een andere verklaring mogelijk. Immers, hij wordt op 6 februari bij de provincie opgemeten en ingeschreven voor de Nationale Militie, lichting 1820(!), maar vrijgeloot¹⁰⁾. Interessant voor mij als nakomeling is, dat deze registratie enige fysieke kenmerken onthult van mijn voorvader, van wie mij helaas geen enkele afbeelding ooit onder ogen is gekomen. Zo heeft hij blauwe ogen, bruin

haar en wenkbrauwen, een breed aangezicht met een rond voorhoofd, een grote neus en een ovale kin. Alleen de kwalificatie van zijn mond laat zich niet goed lezen. Ik vermoed dat die 'ord.' luidde, oftewel 'normaal' (in het Frans: *ordinair*.) Zijn lengte bedroeg '1 el, 8 palm, 0 duim en 5 streep'. Aangenomen, dat het hier niet ging om de bekende Amsterdamse el (= 0,6878 m.), maar om de zogenoemde Nederlandse (= 1 m.), dan bedroeg zijn lengte vermoedelijk 1,80 meter. Dat is voor die tijd dan een forse maat. De zeer opvallende lengte in mijn eigen tak van de familie (mijn vader, in 1908 geboren, mat een eeuw later al 1,92 m.) hoeven wij dan niet echt 'van een vreemde' te hebben.

Figuur 2: Certificaat van Reiniers inschrijving bij de nationale militie in 1835.

Heeft hij de vertaling laten maken om aan te tonen dat hij al een dienstplicht vervuld had om vrijstelling te krijgen? Dat is hem dan niet gelukt, maar gelukkig was het lot hem toch gunstig gezind. Was daarmee een ernstig beletsel om een al langer voorgenomen huwelijk te realiseren opgeheven? Op 13 januari 1836 trouwt hij dan, elf maanden later. Zijn beroep is dan nog brandersknecht. Daartoe werd voor Reinier een gewaarmerkt uittreksel uit het geboorteregister van Millen gebruikt dat daar al op de Mairie was opgemaakt op 2 januari 1830. Dat is interessant. Mogelijk is hij dus al vroeg in 1830 uit Millen vertrokken. Waarschijnlijk is dit document voor de datering van zijn aankomst het meest relevante, en niet het militaire getuigschrift uit oktober 1824. Het jaartal 1830 strookt ook met het gegeven dat vader Harie in september 1828 stierf. Reinier heeft dan mogelijk geen anderhalf jaar

gewacht om zijn plan te trekken. Dan zal hij Maria Eva ergens tussen 1830 en 1835 hebben leren kennen. Vijf jaar later althans, in 1835, wordt het huwelijk 'beraamd en ontworpen'. Daartoe moeten benodigde stukken worden overgelegd. Bewijs van geboorte en vervangende ouderlijke toestemming uit Millen wordt voor Reinier al verstrekt op 22 mei 1835. Bevreemdend is wel, dat men in Millen in zijn medewerking zover is gegaan, dat men het voorstelt of de ouders van Reinier zelf toestemming hebben gegeven en zelf, door het zetten van twee simpele kruisjes, ondertekend hebben. Deze onwaarheid zal vervolgens voortleven in de officiële huwelijksakte te Rotterdam, waarbij Reiniers ouders nog in leven worden verondersteld. Maar misschien was men daar allang blij dat er een mooi officieel stuk uit het 'Koningrijk Pruisen' was gekomen. Van die kant dus geen obstakels meer.

In het geval van Maria Eva lag het moeilijker. Voor haar toelating tot het huwelijk was Koninklijke Goedkeuring vereist. Dat was niet, omdat Maria Eva een wees was (ook haar ouders waren beiden overleden, en wel te Elen: Leonard op 16 augustus 1825 en Elisabeth al op 5 april 1818), of nog niet volwassen, zijnde nog geen 25 jaar. Dat laatste werd ze immers al in mei 1835. Het kwam vermoedelijk, omdat haar (thans Belgisch-Limburgse) geboorteplaats toen in vijandig gebied lag - het waren nog de jaren van de Belgische opstand en afscheiding - en de vereiste administratieve gegevens moeilijk bereikbaar waren. Hoe dat ook zij, na onderzoek door de minister van Justitie kwam op 4 december 1835 de gevraagde toestemming af tot machtiging aan de ambtenaar, om zonder overlegging van gewaarmerkte geboorte- en overlijdensaktes van haar kant het huwelijk van Maria Eva te mogen sluiten. Daar moet toch ook de nodige voorbereiding en wachttijd aan voorafgegaan zijn, compleet met alle zenuwen en mogelijke paniek voor het zo zwaar beproefde jonge stel, maar het is wel snel gegaan. Immers, een daartoe strekkend request aan de Koning was pas op 12 oktober 1835 door Maria Eva ingediend, door haarzelf ondertekend.

Figuur 3:
Handtekening
uit 1835 van
Maria Eva
Coenen.

Haar beroep was toen werkbode. Zij woonde toen al aan de Oostsingel, wijk nr. 55, waar het paar zich nu samen vestigt. Reinier is dus bij haar ingetrokken. De 'prijs' daarvoor kan mede geweest zijn, dat hij voor dezelfde werkgever is moeten gaan werken als zijn gade. Zijn aanvankelijke stiel geeft hij er nu in elk geval aan.

5.2 Het Eler geslacht Coenen

Tot voor zeer kort wist ik eigenlijk niets over de familie van Reiniers bruid, Maria Eva Coenen. Dat strookte ook wel met mijn keuze om me tot de mannelijke lijn te beperken en aldus slechts de *patrilineaire* weg te volgen. Maar zo kon het verhaal van mijn betovergrootvader toch niet voldoende uit de verf komen. Na mijn recent hernieuwde en zeer positieve kennismaking met Millen besloot ik nu in augustus van dit jaar toch maar ook in het Belgische Maasdorp Elen zelf op verkennend onderzoek te gaan. Ik kon daarbij nu ook uiterst nuttig gebruik

maken van informanten en contactpersonen. Anders dan in Millen, waar de naam Welschen de mensen niets meer zegt, heeft de naam Coenen te Elen nog een zeer bekende klank. De deuren gaan gemakkelijk voor je open. In de Openbare bibliotheek van Dilsen-Stokkem, de huidige moedergemeente van Elen, bijvoorbeeld, bejiverden verschillende Eler medewerkers zich om mij van dienst te zijn. Men vond het prachtig om een nazaat van een bekende familie uit het eigen dorp op het goede spoor te zetten. Maar ja, iedereen lijkt er wel minstens in de verte nog een beetje familie van elkaar en dat gold voor mij dus ook. Ik kon me er naadloos tussenvoegen. De gedroomde uitgangspositie voor een genealoog. Geheel anders ook dan in Millen voor mijn voorvader, kostte het weinig moeite om aan de weet te komen in welk huis precies mijn 'voormoeder' in 1810 geboren was. Er wordt in Elen, zoals ook elders in het Maasland, bijzonder veel aan geschied- en heemkunde gedaan. Zo bestaat er al zeventien jaar een keurig verzorgd kwartaaltijdschrift, *De Gouden Sleutel* geheten. Tot de initiatiefnemers voor de desbetreffende lokale kring behoorde de heer Sylvester Colson, die ook zeer veel genealogisch en familiehistorisch onderzoek naar zijn eigen familie heeft gedaan. Deze was zo vriendelijk voor mij de geboorteaangifte van Maria Eva op te zoeken in de oudste klapper van de Burgerlijke Stand te Dilsen-Stokkem, betreffende het jaar 1810. Zij luidde:

"Leonard Coenen, 43 jaar en zijn vrouw Elisabeth Bergers, geboren te Ruremonde, geven de geboorte aan van dochter om 3 uur 's morgens *vingt sept jour du moi de Mai* [27 mei (1810), - A.W.]. Getuigen: Pierre Driesen, tailleur, 33 jaar en Jean Uleners, 42 jaar. Leonard Coenen en Jean Uleners verklaren niet te kunnen schrijven."

Als geboortedatum wordt in latere Rotterdamse stukken en elders altijd 26 mei aangeduid, en zo lijken die gegevens dus niet geheel correct te zijn. Maar erger is, dat Maria Eva's moeder hier in de akte, en ook elders, *Bergers* wordt genoemd en als Roermondse wordt aangemerkt, terwijl ze toch, volgens mijn volgende informant, in werkelijkheid *Berghs* heette uit het naburige gehucht Boeien [of (de) Boyen] bij Dilsen kwam, zeer nabij gelegen even boven Stokkem, aan de Maas. Dit Boyen was voor Elenaren toch ook een alleszins bekende en ook memorabele plaats. Toen viel dat gehucht immers nog onder de (thans Nederlandse) gemeente Grevenbicht-Papenhoven. Het oorspronkelijke eiland Boyen was in de 18e eeuw door een verplaatsing van de Maas onder Stokkem geraakt, hetgeen in 1740 aanleiding had gevormd tot een merkwaardig grensgeschied tussen Stokkem en Obbicht (zie Daamen 1987).

Het gaat hier om de tweede vrouw van vader Leonard, met wie hij al snel was hertrouwd, na de dood van zijn eerste vrouw, Maria Elisabeth Nijssen, gestorven in hetzelfde Boyen, op 29 april 1801. Hij had al kinderen uit zijn eerste huwelijk en krijgt er nu nog verschillende bij. Nog sneller overigens, binnen zes maanden namelijk, zal Leonard vervolgens na de dood van Elisabeth Berghs (op 50-jarige leeftijd, op 5 april 1818 te Elen), andermaal hertrouwen, en wel met Anna Elisabeth Rutten op 26 september 1818. Kinderen krijgt hij uit dit derde huwelijk niet meer. Hij sterft op 16 augustus 1825 te Elen op 58-jarige leeftijd.

Over deze Elisabeth Berghs weet mijn informant nog te melden, dat zij drie zussen had in de Boyen, namelijk Maria Catharina (° ±1779), Aldegonda en Hendrika. Eén zus kreeg een onwettig kind en is bij Leonard Coenen thuis bevallen. Via de registers van Papenhoven zal meer over deze Elisabeth Berghs en haar familie te vinden zijn, aldus dezelfde informant. En ik heb geen reden om aan diens accuratesse te twijfelen, want het betreft hier niemand anders dan de historicus Raymond Driessen uit Peer, oud-Elenaar en lid van de Geschied- en Heemkundige Kring Elen. Raymond Driessen is een buitengewoon productieve streekhistoricus van het Maasland, die vele boeken en talloze artikelen op zijn naam heeft staan, en hij is veruit de beste kenner van de Eler geschiedenis. Alle hiernavolgende informatie over de familie van mijn bet-overgrootmoeder dank ik aan hem. In het bijzonder is daarbij een nuttige bron de door hem opgestelde Kwartierstaat van Jozef Coenen, op de pp. 24-32 van zijn monografie over een groot Elenaar, *kanunnik dr. Jozef Coenen* (Driessen 1990). Het voorgeslacht van deze 'grote Elenaar' en dat van mijn voormoeder Maria Eva lopen samen bij Coen Coenen, de bouwer van het huis 'het Lemke' te Elen, dat de jaarsteen 1718 draagt, als hieronder afgebeeld, ontleend aan Driessen 1990, p.30. Hij was haar betovergrootvader.

Afbeelding 2:
De jaarsteen
van 'het
Lemke'.

Coens zoon, Maria Eva's overgrootvader Leonard Coenen (° Elen 12 september 1700) was de eerste Coenen die deze voornaam droeg. Het voorgeslacht van deze Leonard Coenen, genoemd naar zijn grootvader Leonard Lucas, is via de vrouwelijke lijn ver terug te voeren. Dat komt omdat diens laatste moeder, de echtgenote van Coen, Maria Lucas uit Aldeneik, enig 'blauw bloed' had, zoals dat heet. Deze was immers weer een kleindochter van Anne Lucas-Rhoye. Anne Rhoye (Rhoe, Roe) nu was een telg van een oud adellijk geslacht uit Zuid-Limburg, de familie Rhoe (Roe, Rohe, Rode) van Opsinnich, zoals Raymond Driessen heeft kunnen aantonen (Driessen 1990: 30-32). De eerste latere Leo Welschen was een zoon van Maria Eva Coenen. Deze thans traditionele voornaam bij de Welschens stamt dus van de 17e eeuwse Eler familie Lucas. Via deze Leonard Lucas, zoon van Anne Rhoye, is dat blauwe bloed dus in de stamboom-Coenen ingebracht. Maar de naam Leo zal zeker niet nog slechts het enige waarneembare spoor zijn van het geslacht Coenen-Lucas, de bewoners van 'het Lemke' uit

1718, dat in mijn familie terug te vinden is. Of hetzelfde ook gezegd mag worden met betrekking tot het geslacht Rhoe (Roe, Rohe, Rode) van Opsinnich, laten we dan maar even in het midden. Wel wil ik het spoor terug voor deze adellijke familie hieronder belichten.

5.3 Het geslacht Rhoe van Opsinnich

Over onze verre gemeenschappelijke voormoeder Anne Rhoe schrijft Raymond Driessen het volgende [tussenvoegingen van mij, aan mondelinge toelichting door de auteur ontleend, A.W.]: 'Er is een koopcontract [uit 1667] bekend, dat ze sierlijk met 'Anne Rhoe' ondertekent. Nu is dat ook weer niet zo verwonderlijk, wanneer we haar afkomst verder onderzoeken. Ze is namelijk de enige dochter vanuit het tweede huwelijk van Rycalt (Richard Rhoe van der Capellen met [de niet-adellijke] Catharina Tielen. Rycalt [in 1626 vermeld als *Ioncker Reickart van Opsinnich genant Roe*] was een eerste maal gehuwd met Elisabeth van Westrum [dochter van de heer van Kasteel Born], maar had uit beide huwelijke slechts één zoon, Frederik. Tijdens een twist met zijn vader, brengt deze Frederik hem een ongelukkige slag toe, waarna Rycalt op Hemelvaartsdag, 22 mei 1653 overlijdt. Zoon Frederik zal nooit Kapellerhof [familiehoeve van Rycalt te Elen, een riddermatig leen van de Graven van Loon] bewonen, maar een militaire carrière opbouwen in de vestingstad Maastricht in het leger van de Staten-Generaal. (. . .)

Vermits Frederik geen nakomelingen nalaat, sterft met hem de tak uit van het adellijk geslacht Rhoe (. . .) van Opsinnich dat [lees: *die*] al vele jaren de hof van der Kapellen in Elen bewoont. Van de overige kinderen van Rycalt - allen dochters - trouwt overigens geen enkele met een edelman. Van zijn dochter Anna Rhoe, in huwelijk met Emont Lucas, stamt evenwel een talrijk nageslacht af, waaronder dus ook kanunnik Coenen [alsmede Maria Eva Welschen-Coenen]' (a.w., 31-32).

Emont Lucas erft [in 1655] van zijn schoonvader Rycalt Roije, zoals Driessen nog vermeldt. Ook in 1794 nog volgt er een schenking van een achter-achterkleinzoon van Rycalt Rhoe die in *Millen* [curs. van mij, A.W.] in de Selfkant woont, te weten Peter Jacobus *Kurings*, van zijn mogelijk deel in Kapelderhof te Elen, aan de afstamming van Anne Rhoe die dan de hof bewoont. Over de familie *Curings* te Millen van voor 1693 heeft R. Driessen onderzoek gedaan in het *Personenstandarchiv* op het Schloss Brühl bij Keulen. Over de familie Rhoe te Elen, met de hoofdtak op het kasteel Sipernau aldaar, en een tweede tak op Kapellerhof, weet hij dan nog het volgende te melden.

'Via o.a. de Kuringse leenverheffingen is het mogelijk een genealogie van de tak Rhoe op Kapellerhof op te bouwen. De ouders van Rycalt zijn dan Frederick (†1615) x Elisabeth Kher of Khar, daarvoor zijn ouders Jan (†1575) x Elisabeth Horst van Heimersheim en daarvoor Jans vader Rycalt (†1573). Deze Rycalt is een broer van Zacharias Rhoe van Sipernau (. . .). Dat maakt hem op zijn beurt tot een zoon van Jan Rode van Opsinnich, gehuwd met Maria Spauwen van Sipernau. Voorouders van deze Jan Rode (o.a. uit de familie *Hoen van Broeck* [curs. van mij, A.W.] kan men nagaan tot in de dertiende eeuw.

Zo is één van van de voorouders van kanunnik Coenen [en van Mara-Eva], Johanna van Merwede, gehuwd met

Daniël *Hoën van Broeck* en vrouwe van Gerdingen, waar ze haar eigen munten liet slaan.

Maria van Spauwen, erfdochter van Sipernau, dochter van Dirk van Sipernau, was een afstammeling van Adam van Mopertingen of van Syppernauwe die in de 14de eeuw dit riddergoed bewoonde, (. . .) in zijn tijd een bekend en aanzienlijk edelman, (. . .) (a.w., 32).

Aan dit indrukwekkend relaas kan nu uit andere bron ook nog wat worden aangevuld. Dat is onder meer interessant, omdat de familie Rhoe van Opsinnich in het gebied van het huidige Nederlands Limburg ook enkele magistraatsfuncties heeft vervuld, namelijk te Weert en te Roermond. We willen dan graag weten hoe die personen zich verhouden tot onze familierelaties in Elen.

We danken deze informatie nu aan Baron C. de Broich, te Montzen, in het noordoosten van de Provincie Luik. In diezelfde omgeving, maar dan wat noordelijker, vlak tegen de Nederlandse grens en net ten oosten van de Voerstreek, liggen rechts aan de rivier de Gulp het Kasteel van Sinnich en dat van *Opsinnich*.

Hier moet ik dus diep-Limburgse wortels van mijn Eler voorgeslacht vinden. Vandaar uit althans heeft het geslacht Rhoe zich meer naar het noorden gevestigd, eerst naar het kasteel Spaubeek (vlak ten z.o. van Geleen), via huwelijk met een dochter van het geslacht *Hoën van Broeck*, en vervolgens naar het kasteel Sipernau in Elen, via huwelijk met een dochter van het geslacht *Mopertingen van Sipernau*.

Ietsje zuidelijker aan de Gulp vinden we dan Hombourg, waar een van mijn voorvaderen 'een rente' zal krijgen (zie hieronder).

Het is een streek waar vanouds een Duitstalig of 'platdiets' dialect wordt gesproken, dat net niet meer tot het Nederlands (van de Voerstreek) kan worden gerekend. De streek van Sinnich tot Hombourg hoort tot het Belgische deel van de drie-landzone richting Aken.

Nog iets zuidelijker, precies tussen de oorsprongen van de riviertjes de Gulp en de Geul, en al dicht bij de oude hertogelijke burcht van Limbourg, waaraan de huidige Nederlandse en Belgische provincies uiteindelijk hun naam te danken hebben, ligt het Kasteel van Montzen, waarvan baron de Broich zelf heer is.

In het laatste nummer van *Genealogie ohne Grenzen / sans frontières / zonder grenzen* nr. 54 (juni 2002): 1464 en 1467-68, wordt door baron de Broich nadere bibliografische en genealogische informatie verschaft over het geslacht Rhoe van Opsinnich, hoofdzakelijk betreffende de takken te Spaubeek en Sipernau, en wel vanaf Johan Rohe / Rode van Opsinnich (1429). Dit laatste jaartal en deze persoon zijn dus de oudste, mij thans met enige precisie bekende, gegevens omtrent mijn voorgeslacht. Noemen we hem gemakshalve *Johan I*.

In 1448 wordt *Johan I* zwager van Conrad von Walhorn [kasteel even ten noorden van Eupen, in de Duitstalige oostkantons van België]. Hij trouwt met Catharina, dochter van de ridder Daniel *Hoën van den Broich* te 'Spalbeck', en van Johanna van Merwen. Jonkvrouw Catharina wordt in 1464 weduwe en in 1472 wordt aan

haar en haar kinderen het Huis te Spaubeek, een heerlijkheid ook geheten 'Schloß S. Jans Geleen', beleend. De oudste zoon *Johan II* wordt na de dood van zijn moeder Catharina in 1476 met Spaubeek beleend. In 1466 blijkt hij een jaarrente verschuldigd te zijn aan de schepen van Aken, Alart van der Smitten, en wel uit zijn huis te *Wiljaeren* bij Hombourg. In 1469 is hij zelf schepen van Maastricht en tevens erfleenheer van Spaubeek. Hij trouwt in 1485 te Spaubeek met Maria van *Mopertingen* [bij Driessen (*van Spauwen* geheten), dochter van Dirck, van Sipernau. Zij krijgen als kinderen tenminste twee zoons en via dezen ontstaan vervolgens twee takken:

I. *Johan Rohe* van Opsinnich III. Deze wordt in 1510 met Sipernau beleend en in 1537 met Spaubeek. Hij krijgt vermoedelijk drie zoons.

Oudste zoon Dirck wordt in 1538 met Spaubeek beleend, maar dat valt na hem in 1582 toe aan Aert *Huyn* van Geleen. In 1547 wordt hij met Sipernau beleend [?, vergelijk hierna, A.W.]

Tweede zoon *Zacharias* woont in 1546 op Spaubeek en wordt in 1547 met Sipernau beleend. Hij wordt stamvader van de tak-*Sipernau*.

Derde zoon *Rekalt Roe I* bezit in 1542 een rente op Viljaeren (Haus zu Willaer, Wiljaeren bij Hombourg). [Van deze Rycalt I nu is de latere Rycalt II diens achterkleinzoon die te Elen op de Kappellerhof woont en daar onze hierboven al besproken 17de eeuwse voorvader wordt, namelijk als de vader van Anne Rhoe].

II. *Frederick*, ook als zoon van *Mopertingen* aangemerkt, wordt in 1515 met Sipernau beleend, maar sterft in 1535 te Neeroeteren tengevolge van een hem door zijn 'neef' Rekalt I toegebrachte wond aan zijn hand.

[Hoogst merkwaardig hoe dan een eeuw later een vergelijkbare vermeende 'familiemoord' plaatsvindt, waarbij ditmaal de latere Rekalt II, achterkleinzoon van de voornoemde, in 1653 weer door zijn eigen zoon fataal wordt verwond, zie hierboven, A.W.] Zijn weduwe Lismunda van *Pollart* wordt dan (tot 1547) de leenvrouwe van Sipernau.

Zij hadden vijf zoons en een dochter. De oudste, jonker Johan Roe van Viljaeren sterft in 1577 kinderloos.

Tweede zoon jonker Goswijn (Goyszen) Roe wordt de stamvader van de takken Van Aken, Van Koppenstein en Van Elmpt. De derde, Everhard (Ewaerd) van Obsinnigh gen. Rohe wordt stamvader van een tak in de Bank Walhorn.

Nummer vier, jonker Frederick Rhoe van Obsinnigh is van 1536 tot 1547 scholtis (schout) van *Weert*. Hij krijgt drie kinderen. De oudste, jonker Jan Rhoe, trouwt met Elisabeth van der Horst en sterft te Maaseyck in 1586. Hun zoon Hans Frederik wordt in 1612 burgemeester van Roermond en krijgt op zijn beurt twee zoons, Hans Frederik baron van Rhoe gen. Obsinnich en Johan van Rhoe gen. Obsinnich te Weert, die weer trouwt met Anna Maria van Rhoe van Sipernau.

Frederik van Obsinnigh gen. Rohe van Weert (nummer vier) had verder nog een zoon en een dochter. Zijn vader, Frederik Rhoe van Sipernau, had zelf overigens nog een vijfde zoon en een dochter.

Aan al deze aanverwanten wil ik hier verder voorbijgaan.

Zoals Raymond Driessen aangeeft, kan zijn en mijn stamboom dus nog verder worden teruggevoerd, enerzijds via de familie Van Mopertingen van Syppernauwe, tot in de 14e eeuw, en anderzijds tot de families Hoen van Broeck en Van Merwede van Gerdingen, zelfs tot in de 13e eeuw. Het zou me niets verbazen, als Baron de Broich zelf uiteindelijk ook familie van ons zou blijken.

(wordt vervolgd)

Noten

3. Dankzij de data bestanden op CD-rom die de heer Arno Griens van de NGV-ZL mij ter beschikking heeft gesteld.
4. De historicus R. Driessen te Peer (B.) wees mij er nog op, dat ook de grote 16e eeuwse, Zuidnederlandse cartograaf Mercator (Gerard *De Kremer*) uit de zuidelijke Selfkant afkomstig was (namelijk uit Gangelt).
5. Met deze laatste plaatsnaam zal wel inderdaad bedoeld zijn het gehucht *Hatterath* even ten NW van Geilenkirchen, en niet het veel dichterbij in de Selfkant gelegen *Hastenrath*, even ten NW van Gangelt.

6. Dit gegeven dank ik aan Harry Savelkoul te Grevenbicht, die mij belangeloos relevante data van een Limburgse CD-rom heeft geleverd.
7. Er is, zoals ik nu achteraf via het *Repertorium op Genealogie ohne Grenzen 1989-1997* heb kunnen vaststellen, in Krefeld in ieder geval iemand die over een *Ahnenkartei* van de familie Welschen te Millen 1650-1750 beschikt, en daarnaast ook over data van de hierboven genoemde familie Teschers.
8. Een ander plaatsje in de omgeving is namelijk *Havert*, en daar blijkt nog een Welschen geregistreerd te staan in 1863.
9. Ook de naam Cremers zijn we al tegengekomen. Harie's grootmoeder was immers Agnes Cremers uit Susterseel. Heel vreemd is ook, dat bij Ida's overlijden te Born in 1833 als haar moeder Agnes Cremers wordt genoteerd, die dus haar grootmoeder was. Alsof men haar moeder geheel was vergeten, terwijl die nota bene zelf uit Born afkomstig was.
10. Precies zo'n certificaat van de nationale militie, maar dan uit 1833 en voor de lichtung 1822 (!), kan men aantreffen in Van Drie 1997: 30.

IRMA
Lommen-Salden

Landverhuizers uit de voormalige gemeente Limbricht (vervolg)

De familie Mathijs Aloisius van der Schuren, Heidestraat, Einighausen

Mathijs Aloisius van der Schuren, geboren 21 juni

1818 te Einighausen, zoon van Jan Dominicus van der Schuren en Maria Josepha van Thoor, huwt 26 september 1849 te Limbricht met **Maria Ida Köbben**, geboren 23 mei 1824 te Einighausen, aldaar overleden 30 september 1861, dochter van Peter Arnold Köbben en Anna Gertrudis Geilen.

Te Einighausen worden drie kinderen van dit echtpaar geboren; I: Maria Josepha, geboren 1851, II: Johanna Gertrud, geboren 1854 en III: Catharina Elisabeth geboren 1857.

Mathijs Aloisius is timmerman van beroep. In de lijst van het Provinciaal Archief staat vermeld, dat hij een bediende meegenomen zou hebben. Deze bediende blijkt de schoonbroer van Mathijs te zijn en wel **Lambert Köbben**, waarover later meer.

Op 10 maart 1863 vindt de openbare verkoop plaats van Aloisius' huisraad; "1 koe, 1 os, 35 schapen, kar, ploeg, eg, wel en akkergerij, alle timmermans gereedschappen, alsmede alle pompengereedschappen". De verkoop vindt plaats voor Notaris Hupkens uit Urmond. Ook worden er die zelfde dag nog 13 percelen met onder andere "tarwe, rogge en klaverscharen" verkocht.

Weduwnaar Mathijs reist, samen met zijn drie dochters, schoonbroer en zijn broer Theodoor en familie, begin april 1863 naar Antwerpen, vanwaar hij op 2 april vertrekt met

het ondertussen al bekende schip de *Australia*. Op 18 mei zetten zij voet aan wal in New York.

In 1875 woont Aloys van (der) Schuren met twee dochters, Gertrude en Elisabeth, in Chaska, Carver County. De oudste dochter, Josepha, is dan al getrouwd. Bij hen woont ook schoonbroer Lambert Köbben. Juni 1880 woont Aloys in Chanhassen bij zijn jongste dochter en haar familie. Hij is dan timmerman van beroep maar al zes maanden zonder werk. Aloys heeft zelf nooit een eigen stukje land bezeten in zijn nieuwe vaderland. Op 9 juli 1882 overlijdt hij te Chaska, 64 jaar oud.

Kinderen van Mathijs Aloisius van der Schuren en Maria Ida Köbben

I: Maria Josepha (Mary), geboren 16 december 1851 te Einighausen, huwt oktober 1873 te Chaska met **Christoph Kalkes**, geboren januari 1842 in Duitsland, zoon van Christiaan Kalkes en Barbara Renner.

Mary en Christoph vestigen zich in Chaska Village waar ze ook de rest van hun leven blijven wonen en werken. Christoph was arbeider van beroep en heeft nooit een eigen boerderij bezeten. Het gezin wordt gezegend met 10 kinderen waarvan er zeker twee als baby overlijden. De overige kinderen blijven bijna allemaal in Minnesota wonen.

Christoph Kalkes overlijdt 5 april 1914 te Chaska aan een longontsteking. Mary overlijdt 18 april 1927 in het huis van haar dochter Elisabeth Forner bij Chaska. Zij was al langer ziek en had enkele dagen eerder een beroerte gehad, waar zij niet meer van herstelde. Zij laat na; zeven van haar kinderen, negentien kleinkinderen en een achterkleinkind en haar twee zussen Christoph en Mary

die begraven zijn op het kerkhof Guardian Angels te Chaska.

II: Johanna Gertrud (Gertrude), geboren 4 maart 1854 te Einighausen, trouwt 26 oktober 1875 te Chaska met **Johann Wilhelm (William) Buesgens**, geboren 24 februari 1851 in Wehr (D), zoon van Henricus Büsgens en Maria Elisabeth Schlouns.

In augustus 1864 arriveert Henricus Büsgens, kleermaker, uit Wehr in Amerika met het schip de Favorita. Het gezin, bestaande uit echtgenote Maria Elisabeth Schlouns, en 5 kinderen vestigt zich in Dahlgren Township, Carver County, Minnesota. Aldaar bezit Henricus in 1880 in sectie 4, 80 acres grond. Henricus overlijdt in 1888 en Maria Elisabeth in 1905. Zij zijn beiden begraven op het kerkhof Guardian Angels te Chaska.

In 1880 wonen Gertrude en William in Chaska Township. Lambert "Kubben" woont als "boarder" (kostganger) bij hen in. William is "farmer" van beroep en in 1900 is hij Amerikaans staatsburger en bezit hij een boerderij welke vrij is van hypotheek.

Er worden tien kinderen geboren; vier zonen en zes dochters, drie overlijden als kind.

*Chaska Valley Herald,
7 November 1918.*

Een dochter, Maria Catharine (1888-1975), huwt met Gerhard Moonen (1879-1958), een nazaat van een van de Moonen families uit Nieuwstadt.

FOR SALE—The Chaska bakery, an established business, with two story brick building, doing a good business. A rare opportunity for a first class baker. Only bakery in county. Call on or address Mrs. M. J. Buesgens, Chaska, Minn. 7tf

FOR SALE—Some household furniture, several bed room sets, chairs, etc.—Mrs. M. J. Buesgens, City. 7

De jongste zoon, Mathias, overlijdt in 1918 tijdens de grote griep epidemie, 26 jaar oud. Mathias was bakker van beroep en had in 1914 een bakkerswinkel geopend te Chaska. Bij zijn overlijden was zijn zoon Gordon pas enkele maanden oud, hij woont op het moment nog in Minnesota. Mathias' echtgenote, Catherine Casselius, verkoopt de winkel en bakkerij en keert terug naar haar ouders in Shakopee, Scott County, Minnesota.

William Buesgens overlijdt op 27 februari 1923 aan een dubbele longontsteking te Chaska. Gertrude overleeft hem nog vijftien jaar en sterft op 14 mei 1938 te Chaska, ruim 84 jaar oud. Zij zijn beiden begraven op het kerkhof Guardian Angels te Chaska.

III: Catharina Elisabeth (Catherine), geboren 3 oktober 1857 te Einighausen, huwt 23 oktober 1877 in Chaska, Minnesota met **Johannes Leonardus (Leonard)**

WM. BUESGENS, DEAD.

One of Our Best Citizens Crossed the Immortal Divide Tuesday Afternoon.

Wm. Buesgens of the Second ward, an old and honored resident of this community, passed away Tuesday afternoon, Feb. 27, at 4:45. He had been ill for over a week, suffering from double pneumonia and other complications. He was 72 years old.

The funeral will take place this (Thursday) morning at 10 o'clock from the Guardian Angel's Catholic church.

Chaska Valley Herald 11 Maart 1923

Chaska Valley Herald, 1 Maart 1923.

Koehnen, geboren 6 november 1852 te Wehr (D), zoon van Lorenz J. Koehnen en Maria Elisabeth Panhaus.

De familie Koehnen vertrekt in 1864 met zes kinderen vanuit Wehr naar Amerika. Op 13 augustus arriveren ze met het schip Favorita in New York. Vandaar reizen ze verder naar Minnesota waar ze zich vestigen in Chaska, Carver County. In Minnesota worden nog zeker drie kinderen geboren. Lorenz Koehnen overlijdt reeds in 1877, 57 jaar oud. Maria Elisabeth overlijdt in 1896 op 65-jarige leeftijd. Ze zijn beiden begraven op het kerkhof Guardian Angels te Chaska.

Catherine en Leonard vestigen zich op een boerderij in Chanhassen. In 1880 woont haar vader, "Alois

Louisa Koehnen-Engelen 1890-1937.

Schurmen”, bij hen in. In 1900 woont het gezin Koehnen in Richfield, Hennepin County, Minnesota. Aldaar bezitten zij een boerderij vrij van hypotheek.

Er worden tien kinderen geboren; vier zonen en zes dochters. Maar een kind overlijdt als baby, van de overige blijven er twee ongehuwd.

Een dochter, Louisa 1890-1937, huwt in 1911 met Joseph Engelen, zoon van Jean Engelen en Philomena Warson.

De familie Engelen was afkomstig uit Opgrimbie en Maasmechelen (B).

Catherine overlijdt 28 juli 1937 in Richfield aan een hartaanval. Ze laat op dat moment 63 kleinkinderen en 33 achterkleinkinderen na. Leonard overlijdt 16 mei 1941. Ze zijn begraven op het kerkhof Assumption te Richfield, Hennepin County, Minnesota.

Lambert Köbben, geboren te Einighausen op 23 mei 1821, zoon van Peter Arnold Köbben en Anna Gertrudis Geilen.

Hij wordt niet met naam vermeld op de lijst van emigranten van de Provincie Limburg maar wel op de scheepslijst van de Australia. Hij reist samen met zijn schoonbroer Mathijs Aloisius van der Schuren en diens broer Theodoor.

Wanneer Lambert in 1863 zijn geboortedorp verlaat, is hij

ongehuwd. In 1875 woont hij bij zijn schoonbroer en in 1880 bij zijn nichtje Gertrude in Chaska, Carver County, Minnesota. Hij is nog steeds vrijgezel en zal ook nooit trouwen. Lambert Koebben (ook Kibben en Kubben) bezit in 1880 in de secties 6 en 8 van Chaska Township in totaal 53 1/3 acres (ong. 21 ha) land.

Lambert is in 1890 overleden en begraven op het kerkhof Guardian Angels te Chaska.

Met dank aan:

Dennis Vansloun, MN; Jeanne Spence, MN; Steve Van Hale, MN; Dan Haglund, MN; Randy Monnens, MN.

Bronnen o.a.:

- Staten Landverhuizers Limburg, Provinciaal Archief
- Bevolkingsregisters Einighausen en Wehr
- Burgerlijke Stand Limbricht
- Passagierslijsten van de schepen: Australia, Favorita
- Carver County Birth Index, Minnesota
- Carver County Marriage Index, Minnesota
- Carver County Death Index, Minnesota
- Censussen, meerdere jaren en meerdere staten
- Carver County plat map (kadastrakaart) 1880
- Kranten Minnesota, meerdere plaatsen
- Kerkhoven Minnesota (ook beschikbaar op Internet)
- SSDI (Social Security Death Index)

A.M.A. MAASSEN

Het juridisch gevecht van Jean Lambert de Rossius tegen het voorgenomen huwelijk van zijn meerderjarige dochter

Op 1 januari 1736 waren volgens het huwelijksregister van de parochie van Sint Nicolaas te Valkenburg (aan de Geul) in het huwelijk getreden de protestantse **Wilhelmus Johannes Vrijthoff**, zoon van de organist van de gereformeerde gemeente aldaar, en de katholieke **Maria Theresia (de) Rossius**, dochter van een te Luik wonende gepensioneerde kapitein in Staatse dienst. Dit moet in het geheim zijn gebeurd, want daarvan wordt in het dossier geen gewag gemaakt. Beiden waren al ruim in de dertig, maar toen de geliefden een huwelijk wilden sluiten overeenkomstig het Echtelement ten overstaan van de dominee, was vader Rossius daartegen fel gekant. Via een proces voor de schepenbank van Stad en Vrijheid Valkenburg probeerde hij op grond van regels van datzelfde reglement het huwelijk tegen te houden. Echter tevergeefs.¹⁾

Het begin van het proces

In zijn rekest aan de schepenbank de dato 7 juli 1736 beklagde kapitein Jean Lambert de Rossius zich er over dat zijn dochter Maria Theresia buiten zijn medeweten en zonder zijn toestemming van huis was weggelopen "om met Guillaume Vrijthoff deur te gaan". Reden voor hem om het gerecht te verzoeken de inmiddels begonnen huwelijksproclamaties te stuiten. Ter zitting van 10 juli lichtte hij dat verzoek toe. Hij vertelde dat die Vrijthoff

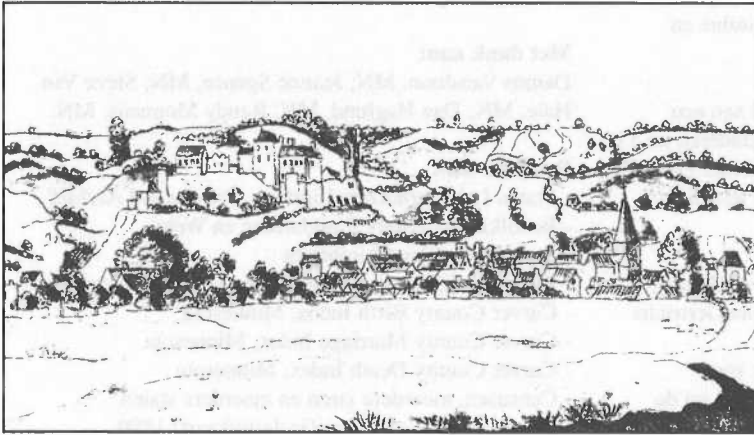
zo'n vier weken geleden met zijn dochter uit Luik was verdwenen naar Valkenburg en al die tijd met hem onder een dak de nacht had doorgebracht. Dat gaf aanleiding tot praatjes en ergernis over niet naleving van hier geldende wetten en reglementen. Dat kon hij niet toestaan en daarom eiste hij dat het gerecht conform artikel 42 van het Echtelement zou bevelen dat het paar uit elkaar moest gaan.²⁾ Zijn dochter zou Valkenburg moeten verlaten om naar Maastricht in een klooster van haar keuze te gaan. In het geval dat de tegenpartij de toepasselijkheid van artikel 42 van genoemd reglement zou aanvechten, verzocht hij om een comparitie.

Het gerecht willigde dit verzoek in en beval de comparitie op zaterdag 14 juli om tien uur voormiddag ten huize van schepen Van Leeuwen te Maastricht.

Nog diezelfde dag 10 juli, waarop de kapitein zijn rekest voor de rechters had toegelicht, lieten Vrijthoff en Maria Theresia de schepenbank bij brief weten, dat zij zich verloofd hadden en volgens 's Lands Rechten en Statuten hun huwelijk wilden laten voltrekken. Daarvoor hadden zij zich 30 juni jongstleden ingeschreven bij de predikant en waren zij in ondertrouw gegaan. Tegen alle verwachting in hadden zij vernomen dat de Luitenant-Voogd afgelopen zondag de eerste huwelijksproclamatie had laten stuiten op verzoek van vader de Rossius.³⁾ Omdat zij beiden meerderjarig waren, zij ruim 32 en hij ruim 35 jaar (volgens artikel 37 Echtelement is de man meerderjarig als hij 25 en de vrouw als zij 20 is), bovendien de ouders

van de bruid schriftelijk om toestemming hadden gevraagd en verder alle regels van de wet in acht hadden genomen, had vader de Rossius volgens hen geen enkele reden om het huwelijk te verbieden. Rekestranten vroegen daarom de rechter om deze zaak conform artikel 46 van het Echartreglement in der minne of met een vonnis direct (de plano) af te doen.⁴⁾

Gezicht op stad en kasteel Valkenburg, 1669. Tekening, toegeschreven aan J. de Grave. (Gem. Archiefdienst Maastricht, coll. L.G.O.G. 74).

De comparitie van 14 juli 1736

Partijen verschenen die dag met hun advocaten om te worden gehoord. Zij gaven ieder hun visie op de kwestie maar kwamen niet tot een vergelijk. Beslist werd dat de kapitein een copie van het rekest van de tegenpartij moest krijgen om daartegen voor aanstaande maandag schriftelijk verweer te voeren. Johan Willem en Maria Theresia moesten zich verder onthouden van samenwoning op straffe van toepassing van de sanctie van het reglement.

Redenen van interdictie en verbod door kapitein Jean Lambert de Rossius

Bij brief van 16 juli 1736 voldeed de kapitein aan deze opdracht. (Als eisende partij wordt hij in de stukken betiteld als interdicent, dit wil zeggen degene die verbiedt). In zijn brief legde hij, geëmotioneerd maar ook boos, uit wat hem tegen het huwelijk van zijn dochter deed zijn. Vrijthoff was onder het mom van vriendschap diverse malen bij hem in Luik op bezoek gekomen om raad te vragen hoe hij iemand, wiens naam niet genoemd werd, in verzekerde bewaring kon laten nemen. Hij had Vrijthoff altijd met alle égards ontvangen en te woord gestaan. In plaats van dankbaarheid te tonen, was hij, toen hij de laatste keer in Luik een paar dagen bij hem had gelogeerd, zogenaamd om bericht af te wachten over zijn vertrek naar Den Haag, plotseling vertrokken onder voorwendsel dat hij met het marktschip zou afvaren. In feite had Vrijthoff in Maastricht al de koets besteld, waarmee hij met juffrouw de Rossius was weggegaan. Van te voren had hij ook geholpen met het uit huis brengen van haar kleren en linnengoed om het onder te brengen bij vrienden. Interdicent beschouwde dit als ontvoering, waarop volgens reglementen van Hare Hoog Mogenden zware straffen staan. Daarvoor verwees hij speciaal naar artikel 85 van het Echartreglement, dat een huwelijk tussen ontvoerder en ontvoerde verbod en als het al gesloten was, ongeldig verklaarde, zelfs als de ouders met het huwelijk hadden ingestemd.⁵⁾ Reden voor interdicent om op grond van dit artikel vonnis te eisen, houdende verbod voor Vrijthoff om met zijn dochter

Maria Theresia te trouwen en veroordeling tot betaling der proceskosten.

De rechtbank besloot op 16 juni 1736 kopie van dit schrijven aan Vrijthoff te doen overhandigen en hem op te dragen binnen drie dagen zijn verweer in dienen. De kapitein kreeg opdracht binnen Valkenburg domicilie te kiezen.

Antwoord van Jan Willem Vrijthoff en Maria Theresia de Rossius

Op 19 juli 1736 verschenen partijen voor de schepensbank. De kapitein deelde mede dat hij domicilie gekozen had te Valkenburg bij gerechtsbode Peter Rutten. Naast Vrijthoff was ook Maria Theresia aanwezig. (In de stukken zijn zij, als tegenhanger van de interdicent, de geïnterdiceerden, dit wil zeggen degenen die iets verboden wordt). Zij vroeg om samen met Vrijthoff te worden beoordeeld en voorts om uiterste voorrang aan de zaak te geven. Zij had domicilie gekozen bij (haar schoonbroer) procureur en notaris (Johan Herman) Vrijthoff, die ook haar zaken behartigde. Tegelijkertijd verzocht zij om haar verloofde uitstel van betaling van de rolrechten te geven, zo mogelijk tot het einde van het proces. Hij had momenteel geen geld, maar was in afwachting van wissels uit Holland. In zijn antwoord op de aantijgingen van de tegenpartij liet Vrijthoff weten dat hij inderdaad bij de kapitein thuis was geweest, niet uit geveinsde, maar uit echte vriendschap en respect. En hij was er met meer eerbij en genoegen ontvangen dan hij ooit had verdiend. Daar was hij dankbaar voor en het zou hem plezier doen dat te tonen als hem de gelegenheid werd geboden. Dat hij liefde had opgevat voor de dochter en zij voor hem was geen ondankbaarheid ten opzichte van de vader, maar wederzijdse genegenheid. De liefde van beide zijden was zo groot dat zij elkaar trouw gezworen hadden, maar als gevolg van de bedorven natuur hadden zij zich niet kunnen onthouden en was Maria "bevrucht". Zij hadden echter altijd de bedoeling gehad de gezworen trouw met een plechtige huwelijksinzegening "in facie ecclesiae" te bekrachtigen, maar niet dan na fatsoenlijk de ouderlijke toestemming te hebben gevraagd. Angst voor de vader had hen weerhouden die toestemming te vragen. Toen had Maria het plan opgevat om zich naar Luik te begeven en hem, Vrijthoff, gevraagd naar Maastricht te schrijven om daar een koets te bestellen. Dat had hij ook gedaan. Intussen had zij kleren, linnengoed en wat andere spullen ingepakt en aan hem overhandigd. Op 9 juni j.l. te Luik aangekomen, had hij haar bij haar ouders achtergelaten na behoorlijk afscheid van hen genomen te hebben. Twee uur later was Maria gekomen en was met hem vrijwillig in de bestelde koets naar Maastricht gereden. Zo was een en ander gegaan en hij kon niet begrijpen hoe nu beweerd werd dat hij Maria had ontvoerd. Daarbij ware te bedenken, dat zij beiden als meerderjarigen "haar eigen meester zijn" en dat zij niet met kwade bedoelingen naar Maastricht waren gegaan, maar om van daaruit de ouders van Maria schriftelijk om toestemming voor het huwelijk te vragen, wat zij in Luik "ob justum metum" (uit angst) niet hadden durven doen, om daarna hun trouw door een wettig huwelijk in Valkenburg te bevestigen. Direct na aankomst in Maastricht had Maria haar ouders per brief gebeden en gesmeekt om hun toestemming en zegen voor haar aanstaande huwelijk en hun om vergiffenis gevraagd dat zij zonder afscheid was vertrokken. Drie tot vier

dagen hadden zij gewacht. Toen geen antwoord kwam, had Maria opnieuw geschreven. Omdat zij als meerderjarige in feite de toestemming der ouders niet nodig hadden, "hun geweten met beëdigde beloften van trouw hadden belast en hun voortdurende liefde eerder toe dan afnam", hadden zij de 30ste juni volgens 's Lands wetten in Valkenburg, als domicilie van hem, van Maria en van haar vader als gepensioneerd kapitein, hun huwelijk door de predikant laten inschrijven en waren in ondertrouw gegaan. De eerste proclamatie had op 1 juli plaatsgehad. Bij deze vroegen zij de kapitein die de proclamaties had doen stuiten om vaderlijke gratie en zijn vergeefse verzet op te geven. En dan volgt nog een hele passage over hun liefde die zo groot was dat zij niet anders konden denken dan dat hun echtvereniging door de hemel bestierd was. Dat zij daarom vader nogmaals wilden vragen om wat God samen gevoegd heeft, niet te willen scheiden, maar in vaderlijke liefde hun aanstaand huwelijk te zegenen, al was het maar om de onnozele vrucht die Maria onder haar hart droeg . . . ! Zo niet dan zagen zij zich genoodzaakt de rechter te vragen om uit te spreken dat zijn verbod niet gefundeerd was en dat de huwelijksafkondigingen voortgang moesten vinden. De rechtbank besliste dat de kapitein, die de lezing van Vrijthoff over de gang van zaken maar een frivole inval vond, en de opwerping over de te verwachten wisselbrieven een uitvlucht om de rechten niet direct te voldoen, kopie van het antwoord moest krijgen en daarop binnen 24 uur repliceren. Vrijthoff kreeg de opdracht om zonder uitstel te betalen.

Slepend houden van het proces

Tot tweemaal toe, op 21 juli en 24 juli, moesten de geïnterdiceerden de rechtbank om de repliek vragen. Beide keren herhaalde zij dat de kapitein binnen 24 uur zijn repliek moest indienen op straffe van verstek. Eindelijk op de 26ste juli werd enige reactie ontvangen. Op de eerste plaats maakte de kapitein bezwaar tegen de dagvaardingen van de 21ste en 24ste juli. Die strookten niet met artikel 6 van 's lands Reglement vastgesteld door Hare Hoog Mogenden, dat voorschreef dat het proces voortgang behoorde te vinden van drie tot drie dagen.⁶ Hij dreigde met appel als de rechtbank zich daaraan niet zou houden. Verder eiste hij dat Vrijthoff eerst de rechten moest betalen op straffe van verwerping van het laatste vonnis. Daartegen werd door Vrijthoff opgeworpen dat het verweer van de kapitein geen weerlegging waard was omdat het alleen de bedoeling had om de zaak te traineren. Op de 19e had hij al eenzelfde opmerking over artikel 6 van het reglement inzake het procesrecht gemaakt. Die was niet onderschreven, want de rechtbank had hem opgelegd om binnen 24 uur te repliceren. Dat nog altijd geen repliek was ingediend bewees het ongelijk van de kapitein.

De rechtbank ging hier verder niet op in, maar besliste alleen dat Vrijthoff eerst de openstaande rolrechten moest betalen op straffe van geen verdere toelating tot de rechtbank.

De volgende dag verklaarden Vrijthoff en Maria dat zij naar vermogen aan de opdracht tot betaling wilden voldoen. Wel vroegen zij om uitstel totdat de uit Holland verwachte wissels waren ontvangen. Hij verzocht de rechtbank hiermede genoeg te nemen "daar het in strijd zou zijn met alle goddelijke en menselijke rechten om

iemand wegens gebrek aan geld zijn rechten te onthouden". Met betrekking tot genoemd artikel 6 procesrecht, brachten zij andermaal naar voren dat dit alleen betrekking had op de daarin genoemde specifieke gevallen maar niet op de voorliggende huwelijkskwestie, waarin meerderjarige huwelijkskandidaten geen toestemming van hun ouders hadden. Die moest volgens artikel 46 van het Ehtreglement binnen maximaal veertien dagen worden afgedaan. Eveneens moest, volgens artikel 20 van het Ehtreglement, in het geval dat de magistraat de proclamaties had opgeschort, binnen maximaal veertien dagen een beslissing worden genomen over het al dan niet handhaven van de opschorting.⁷ Omdat nu reeds twintig dagen waren verlopen sedert de opschorting op 7 juli jongstleden, verzochten zij onmiddellijke afdoening. De reglementen van Hare Hoog Mogenden zouden anders illusoir worden gemaakt, te meer omdat de zaak "soo clae is als het middagh light".

Na dit pleidooi droeg de rechtbank de kapitein opnieuw op zijn repliek binnen 24 uur in te dienen op straffe van niet ontvankelijk verklaring.

De repliek van de interdicent

Op 28 juli kwam dan toch de repliek. Daarin proeft men hoe teleurstelling, verontwaardiging en verbittering in het hart van vader de Rossius om voorrang vochten. Samengevat kwam zijn uitvoerig weerwoord er op neer, dat Vrijthoff via zijn hele verhaal over de goede ontvangst bij de kapitein thuis, in feite bekende dat hij in Luik was geweest. Daarmee onderschreef hij impliciet de redenen van interdictie van de kapitein. Wat Vrijthoff verder allemaal te berde had gebracht over zijn grote liefde voor zijn dochter waarvan God de oprechtheid doorzag, waren maar praatjes die het strafbare feit niet konden verbloemen, net zo min als de eed van trouw die beiden zeiden elkaar gezworen te hebben. Daarvan gingen er twaalf (!) in een dozijn. Zij dienden nergens anders toe dan tot bedrog "en ten meesten tijt omme een dochter te verblinden, en het laetste faveur daar van te becoemen.", zoals zijn bekentenis dat Maria Theresia zwanger was, bewees. Daarmede had hij niet alleen zijn zaak geen goed gedaan, maar had hij ook op strafbare wijze zijn wulpse en ongebonden driften aangewend "in fraudem matrimonii", te weten om kwansuis daardoor de vader toestemming tot het huwelijk af te dwingen. Maar die weigerde hij absoluut. Het kon er bij hem immers niet in dat iets wat met bedrog en vuiligheid was begonnen tot een goed einde kon komen. Het was toch te gek voor woorden dat Vrijthoff, die zoveel liefde zei te hebben, zich niet had kunnen onthouden van driftige passie. Het verhaal dat hij geen toestemming voor het huwelijk had durven vragen, omdat hij bang was hem (de vader) te kwetsen, was ronduit belachelijk. De trouwaille om de dochter eerst uit haar ouders huis weg te voeren en daarna pas aan de ouders de toestemming voor het huwelijk te vragen, voelde hij aan als hem "met open mond uitlachen". Vrijthoff had in zijn antwoord ook bekend het bestellen van een koets, het inpakken van kleren en spullen, het onderbrengen daarvan bij een zekere Francois Ponti voor geld, zoals deze en zijn vrouw hadden verklaard, en het reizen van Luik naar Maastricht. Alles wat in het verweer naar voren was gebracht om aan te tonen dat er van ontvoering geen sprake was geweest, was maar verzinsel met het doel om een dochter uit huis te

brengen en als man en vrouw, tegen alle wetten en godsdienst in, met elkaar "vleselijk te verkeren". Hun meerderjarigheid deed aan de strafbaarheid niet af. Of Vrijthoff en zijn dochter toestemming nodig hadden, moest de rechter maar uitmaken, maar hij, als vader, zou nooit ofte nimmer die toestemming geven en hij was er ook niet toe verplicht. Dat Vrijthoff de heilige echtelijke staat op een verkeerde en strafbare manier wilde bereiken en begonnen was, kwam voor diens rekening.

Bijlage van de repliek

Deze bestond uit een verklaring van Jean Francois Ponti, koopman en burger van Luik, en zijn echtgenote Antoinette Barchon, die zij op verzoek van kapitein de Rossius op 17 juli 1736 ten overstaan van notaris Bellefroid hadden afgelegd te hunnen huize onder de parochie van Saint Martin. Daarbij waren als getuigen aanwezig geweest de schepenen van Luik. Declaranten hadden verklaard dat Vrijthoff die bij de kapitein logeerde, al op 9 juni tegen vijf uur in de morgen, gehuld in een mantel met kap, bij hen thuis een bundel kleren was komen brengen, die toebehoorde aan Maria Theresia, dochter van genoemde kapitein. De spullen dienden als onderpand voor f. 17,- die Vrijthoff Ponti nog schuldig was en voor nog eens f. 20,- die Ponti hem had gegeven als reisgeld. Hun verklaring wilden Ponti en zijn vrouw herhalen zo vaak als nodig en zelfs onder ede. Voorts waren zij bereid de spullen terug te geven tegen restitutie van de geleende bedragen en onder verplichting van de kapitein hen te beschermen tegen molestatie van de kant van Vrijthoff en juffrouw de Rossius.

Na het aanhoren van het verwijt van de tegenpartij dat de kapitein door het vasthouden aan zijn interpretatie van artikel 6 van het procesrecht de zaak moedwillig had vertraagd, besliste de rechtbank dat Vrijthoff c.s. copie van de repliek moesten krijgen en binnen 24 uur hun dupliek indienen.

Dupliek van Vrijthoff

Volgens de bij de processtukken behorende inventaris, opgemaakt en getekend de dato 3 augustus 1736, moest zich onder letter G de dupliek van Vrijthoff bevinden. Deze werd echter niet aangetroffen. Volgens het verbaal van de rolzitting van 31 juli 1736 dienden de geïnterdiceerden toen van dupliek. Omdat van hun kant alles al was gezegd en geen behoefte bestond om op de repliek te reageren, verzochten zij de rechters nederig ten spoedigste een uitspraak te doen en intussen de respectievelijke procureurs te gelasten binnen 24 uur de inventaris der processtukken te ondertekenen, dan wel bij verzuim de inventaris voor getekend te houden.

Memorie instructijff

Toch heeft de kapitein na de sluiting van de inventaris en nadat de zaak "in staat van wijsen" was gegaan, door middel van het overleggen van bovengenoemde memorie op de 6e augustus, getracht het gerecht voor zijn zaak te winnen. Zelf duidde hij deze pleitnota aan als "secrete schrifture" (!). Daarin herhaalde hij alle feitelijkheden met als conclusie dat Vrijthoff geen enkel punt van de aanklacht had weerlegd. Het was aan het gerecht om nu te

onderzoeken of er een strafbaar feit was gepleegd. Ter adstructie (=) van het gerecht wilde hij zo kort als mogelijk was (vijf bladzijden lang !) aantonen dat al die feitelijkheden die Vrijthoff in zijn beuselachtig verweer niet had weerlegd, opleverden het misdrijf van ontvoering. Het al dan niet meerderjarig zijn van de ontvoerde, deed daaraan niet af. Zijn stelling onderbouwde hij met uitspraken van diverse rechtsgeleerden. Als verzwarende omstandigheid voerde hij aan dat de ontvoerde door haar ontvoerder was "geïmpregneert" en dat beiden zich schuldig hadden gemaakt aan verboden samenwoning ten huize van Jan Bormans binnen Valkenburg. Om schandalen te voorkomen vroeg hij behandeling van de zaak achter gesloten deuren alsmede om een verbod van het "libidineuse" samenwonen. Aan de lezing van zijn dochter kon natuurlijk geen geloof worden gehecht. Zij probeerde haar minnaar te ontlasten en zij was door de mooie amoureuze praatjes van haar minnaar zover gebracht dat zij alles verklaarde wat hij wilde. Hij staaft dit standpunt met de uitspraak: "de regten brengen immers mede, dat eene vervoerde dochter omtrent het point van rapt (ontvoering) niet gelooft wordt, ten sije dezelfde in loco tuto (op een veilige plaats) en buijten de macht van de vervoerder gestelt is". Wat alleen hier gold, waren de wetten en statuten van Hunne Hoog Mogenden inzake deze strafbare en schandalige ontvoeringen, met name artikel 85 van het Echteglement. Dat artikel verbood huwelijken tussen ontvoerders en ontvoerden en verklaarde een eventueel al gesloten huwelijk van nul en generlei waarde, ook al zouden de ouders daarin toegestemd hebben. Deze woorden waren helder en duidelijk en maakten geen onderscheid tussen meerderjarige of minderjarige dochter. Daarom had hij de proclamaties gestuit en zijn toestemming voor het huwelijk geweigerd.

Vonnis

Alvorens vonnis te wijzen beval de schepenenbank, in een laatste poging om partijen te verzoenen, een comparitie op 15 augustus. Deze bleef zonder resultaat, waarna op 18 augustus 1736 uitspraak werd gedaan ten gunste van de geïnterdiceerden. De argumenten van de interdicent waren te licht bevonden. De voortgang van de huwelijksproclamaties werd bevolen, zodat J.W. Vrijthoff uit Valkenburg en M.Th.(de) Rossius uit Huij (Hoei, België) in de huwelijke staat konden worden bevestigd. De proceskosten werden door de rechtbank gecompenseerd. Door de vader werd "viva voce" beroep ingesteld. Of dit doorgang heeft gevonden, is mij niet bekend, maar lijkt onwaarschijnlijk. De zaak terugdraaien zou ook moeilijk zijn geweest. Een maand later namelijk, op 16 september, werd het huwelijk te Valkenburg door de dominee ingezegend, twee maanden later, op 30 november, gevolgd door de rooms-katholieke doop van het eerste kind van het echtpaar Vrijthoff - (de) Rossius, een dochter **Maria Esther**. Haar doopgetuigen waren de "praenobilis dominus" Johannes Richardus Felix van Meer en "domicella" Maria Esther Venjongh. Daarna werden nog eens drie kinderen in Valkenburg geboren, allen rooms-katholiek gedoopt, te weten: **Maria Sophia** 27 april 1741, doopgetuigen Philippus Franciscus Corrieux en Maria Catharina Bormans; **Mathias** 8 augustus 1743, doopgetuigen Josephus de Rossius en Maria Bormans, en **Petrus Mathias** 29 augustus 1746,

doopgetuigen Matthias Queijsen en "domicella" Christina Moonen. Mocht uit de dopen al worden afgeleid dat het gezin, althans de man, de gereformeerde godsdienst had afgezworen, duidelijk blijkt dat ook uit het overlijdensregister van de parochie van de H. Nicolaas te Valkenburg. Daarin staat, zowel bij het overlijden van de vrouw op 4 februari 1755, als bij dat van haar man op 10 augustus 1767, "voorzien van de H.H. sacramenten van de kerk".

Slot

Zoals in de inleiding reeds opgemerkt, waren Johannes Wilhelmus Vrijthoff en Maria Theresia (de) Rossius reeds katholiek getrouwd in de parochiekerk van Sint Nicolaas te Valkenburg op 1 januari 1736. Dat daar geen ruchtbaarheid aan is gegeven, valt te begrijpen omdat het echtreglement voorschreef dat huwelijken voor de magistraat of de gereformeerde kerkeraad c.q. predikant moesten gesloten worden. Pastoors en bedienaren van andere religies mochten dit niet. Toch trouwden de katholieken na de vervulling van de wettelijke verplichting ook nog eens in hun parochiekerk zoals de huwelijksregisters uitwijzen. Omkering van deze volgorde bracht zeker grotere risico's mee, die echter voor lief werden genomen zoals in het onderhavige geval. Uit het hiervoren beschreven proces is het katholieke huwelijk zelfs aan de vader onbekend, gelet op zijn uitlatingen over het samen "hokken". Wellicht is zijn felle woordkeus mede te verklaren door de omstandigheid dat zijn dochter zwanger was, al is het vreemd dat hij na de bekentenis van Vrijthoff, daarover in zijn latere pleitnota's alleen maar minachting uitspreekt. De strafrechtelijke kant van dit feit heeft hij niet aangeroerd. Toepassing van artikel 48 van het Echtreglement zou het paar schuldig hebben bevonden aan "het alreede bij een wonen als Man ende Wif", aan "het te vroege bijslaepen" en aan "in ontijdelijkeke verstatie te hebben geleef", dat alles vóór het huwelijk. In de criminele rollen van de schepenbank Geulle, Bunde en Ulestraten b.v. zijn in de veertiger jaren van de achttiende eeuw diverse zaken aangebracht door de criminele officier Abraham van den Heuvel, die gebaseerd zijn op de geboorte van een kind op een datum die te kort na de trouwdag lag.(!) Op overtreding van artikel 48 stond een boete van f. 40,-⁸⁾.

Dat de uitverkorene van zijn dochter protestant was, zal de gemoedsstemming van de vader ook geen goed hebben gedaan, ook al was die van goeden huize. Vrijthoff was namelijk een telg van het in het Nederlandse Adelsboek

beschreven Maastrichtse geslacht, waarvan de stamvader **Jan Hermans Vrijthoff** (de Oude) was, van beroep wapensmid en in de archiefstukken aangeduid als rapiermaker of zwaardveger.⁹⁾ Hij ging in Maastricht in ondertrouw met **Christina Latomus**, dochter van dominee Lambertus Latomus en Margarieta Van Sevenaer op 15 februari 1643. Waarschijnlijk was zij de dochter van de predikant van Wolder en Montenaken, die de rechterhand wordt genoemd van de eerste Maastrichtse dominee Philippus Ludovicus ná de verovering van de stad in 1632 door Frederik Hendrik.¹⁰⁾ Een van de kinderen uit dit huwelijk was een zoon **Lambertus**, gereformeerd gedoopt 17 december 1645. Deze ging in Valkenburg op 12 oktober 1687 in ondertrouw met **Johanna Barbara Cremers**, geboren 1 januari 1663 in Valkenburg, dochter van burgemeester Wilhelm Cremers en Johanna Catharina de Belgens. De bruid had een broer die predikant was in Emmerich. Het huwelijk werd ingezegend in Dinslaken (Duitsland), gelegen tussen Wesel en Gelsenkirchen. Zij lieten hun eerste kind in Maastricht gereformeerd dopen op 1 mei 1689. Dit was de latere notaris **Johannes Hermannus Vrijthoff**. In Valkenburg werden gedoopt dochter **Johanna Catharina Aletta** op "woensdagavond 12 november 1693" en zoon **Wilhelmus Johannes** op 15 april 1701, de gedaagde in bovengenoemd proces. Verder moet er nog een zoon **Lambertus** zijn volgens diverse akten in het gichtregister van Valkenburg¹¹⁾, die in de jaren 1727 en 1728 in Den Haag verbleef¹²⁾. Deze zal de stichter zijn van de tak in Den Haag, waarvan het Adelsboek melding maakt.

Vader Lambertus had zich in verband met zijn beroep van organist van de gereformeerde kerk, in Valkenburg gevestigd. In 1695 kocht hij van de familie Salden uit Maastricht het huis "de Rode Leeuw", gelegen in de Rechte straat te Valkenburg. Zijn burens waren Mathijs Longevils aan de ene kant en drossaard Outhoorn aan de andere kant.¹³⁾ In de zomer van 1717 is dat huis afgebrand - vader Lambertus was al overleden - en moest zijn weduwe 100 rijksdaalders lenen voor de wederopbouw¹⁴⁾.

Noten

1. Rijksarchief Limburg, Landen van Overmaas (LvO), inventaris-nummer 4070.
2. Artikel 42 Echtreglement: Alle Persoonen, van wat qualiteit, conditie ofte gesintheit die mogen sijn, de welcke sonder voorgaende wettelijke Trouwe met malkanderen vleesche-lijck converseren, sullen als Hoereerders, ende die daer en boven in huijs-houginge ende t'samen-wooninge sich bij malkanderen als echte Luijden voegen, sullen als Concubinarii gestraft, ende van malkanderen gestelt worden sonder dat de minder jarige hier tegen sullen mogen pretexteren, dat sijluiden van hare Ouders, Voochden, ofte Bloetverwanten, geen consent om te mogen trouwen en hebben kunnen bekomen.
3. Artikel 19 van het Echtreglement bepaalt dat bij inspraak tegen een huwelijk de predikant de proclamaties niet mag opschorten, maar de opposant moet verwijzen naar de magistraat. Opschorting gebeurt alleen op order van de magistraat.
4. Artikel 46 Echtreglement: Indien eenigh Jonghman ofte Jonge Dochter boven de voorschreven vijf en twintigh jaren ende twintigh jaren respectieve oudt wesende, ende Ouders hebbende versocht ingeschreven te werden, sonder te doen blijcken van der selver consent, soo sullen de Magistraten ofte Predicanten de Ouders vanden Requiritant ofte Requiritante

Gezicht op het kasteel van Valkenburg, olieverfschilderij naar een onbekend origineel uit het midden van de 17e eeuw, omstreeks 1840, gemaakt door Ch. Quadvlieg, vaste collectie Streekmuseum Valkenburg.

voor haer ontbieden, ende de selve naer insinuatie binnen acht, ofte ten langhsten veertien dagen daer nae, weijgerende ofte in gebreke blijvende te komen, so sal de selve weijgeringe ofte niet comparitie ghehouden werden voor consent, maer indien se compareren, sal men het verschil metter minne, ofte met uijtspraecke de plano afdoen, waer naer hun parthijen sullen hebben te reguleren, behoudens evenwel oock den geinterseeerden sijn appel ofte reformatie in cas van beswaernisse.

5. Artikel 85 Ehtreglement: Ende dewijle seer in 't Landt toe neemt de ontvoeringe van Vrouws-Persoonen, sonder dat daer over straffe ghedaen wordt, ende de penen daer toe staenden Inwoonderen ten meerendeelen sijn onbekent: soo ordonneren ende statueren Wij bij desen.
- Dat wie eenigh Vrouws-Persoon, ghetrouwt ofte ongetrouwt, haere Man, Ouders ofte Vooghden ontvoert, ghestraft sal werden aenden lijve naer exigentie van saecken, selfs oock metter doot. Ende of 't ghebeurde, 't zij door de voortvluchtigheijt van den Ontvoerder, ofte andersints, dat de selve pene tegens hem niet en konde werden gheexecuteert, ende dat hij gheduijrende sijne absentie met de selve Vrouwe quaeme te trouwen, dat die trouwe nul ende van geender waerde sal sijn, noch eenigh effect van wettelijck Houwelijck ghenieten, alwaer 't dat de Ouders ofte Vooghden daer inne namaels condescendeerden. Dat oock alle die geene die kennisse hebben vande ontvoeringe, ende daertoe met raet ende daet sijn behulpigh geweest, naer exigentie aenden lijve ghestraft sullen werden, ende verstaen oock bij desen in vigeur te blijven alle de straffen ende penen inde Keijserlijcke ende beschrevene Rechten, midtsgaders bij de Blijde Inkomsten vanden Hertoch van Brabant, tegens alderhande Bloetschanden, Sodomije, Schaken van Vrouws-

Persoonen, de selve te verkrachten ende diergelijcke ghequalificeerde Hoererije gestatueert.

6. Bedoeld is hier het "Reglement Stijl ende Maniere van Procederen inde Landen van Valckenborgh, Daelhem en 's Hertogenraede Over-Maze, gedecreteert bij de Hooge Mogende Heeren Staten Generaal der Vereenighde Nederlanden, om aldaer precise geobserveert te werden. 's Gravenhage 1664." Artikel 6 komt er op neer dat, in afwijking van de gewone rechtszittingen die om de veertien dagen worden gehouden, op verzoek van partijen en dan nog alleen maar in de met name genoemde zaken, buitengewone zittingen mogen worden overeengekomen, waarin die zaken om de drie dagen moeten worden behandeld. De rechtbank zelf is en blijft altijd bevoegd om, afhankelijk van de aard en/of spoedeisendheid van de te berechten zaken, te besluiten tot het houden van buitengewone zittingen.
7. Artikel 20 Ehtreglement: Ende indien de Magistraet verstaet tot opschortinge, soo sal de selve het verschil metten eersten, immers ten langhsten binnen veerthien dagen daer nae, ofte mettermin, ofte met uijtspraeck afdoen, ende den Opposant in 't ongelijck ghestelt zijnde, sullen de Proclamatien ende solemnisatie haren behoorlijcken voortganck hebben, tensij in cas van Appel ofte Reformatie, in welcken ghevalle de uijtspraecke van hooger Rechter sal moeten werden uijtgewacht.
8. LvO, inv.no's 5720 en 5721.
9. Nederlands Adelsboek, jaargang 46 (1953), 213 - 222.
10. W. Bax, Gedenkboek der Nederlandsche Hervormde gemeente van Maastricht, 1632 - 1932, 41.
11. LvO inv.no. 8249.
12. LvO inv.no. 8250.
13. LvO inv.no. 8248, dd. 24 juni 1695.
14. LvO inv.no. 8249, dd. 20 oktober 1717.

P.L.M. VAN HOOF

Kadastrale gegevens en genealogie

In 1999 heeft de Sectie Genealogie haar leden een lezing van de heer M. Verheijen aangeboden in Echt met als onderwerp 'het nut van de kadastrale archieven t.b.v. genealogisch onderzoek'. Het feit dat die lezing daarna op diverse plaatsen in Limburg ten tonele gevoerd is mag een aanwijzing zijn dat het onderwerp terecht ruime interesse heeft.

Mede om die reden menen wij U te moeten informeren over enkele belangrijke ontwikkelingen die daarop aansluiten.

Woonomgeving

Ongeveer twee jaar geleden heeft staatssecretaris Van der Ploeg gelden beschikbaar gesteld voor het digitaliseren van het cultureel erfgoed. De Nederlandse archiefwereld stelde in dat kader als plan voor 'De kleur van Nederland: mensen, wonen en werken 1800-1970'. In dat plan staan centraal het digitaliseren van persoons- en familiegegevens (velen van U ongetwijfeld bekend) en van de woonomgeving in de vorm van kaarten, tekeningen en foto's. Met betrekking tot genoemde woonomgeving is ervoor gekozen te beginnen met het digitaliseren van de kadastrale basiskaart 1832/1842. Dit project onder de naam "De Woonomgeving" omvat circa 18.500 basiskaarten (A0-formaat) en circa 200.000 bladen

(3.000.000 percelen) van de bijbehorende Oorspronkelijk Aanwijzende Tafels (= OAT's). De scans van de OAT's blijken, ondanks de vaak vergeelde inkt, goed leesbaar te zijn. Het is de bedoeling eind 2002 alle gescande kaarten en OAT's digitaal beschikbaar te hebben. Voor het verwezenlijken van de koppeling van minuutplannen en OAT's staat als doelstelling maart 2003.

Haza-goed

Toevalligerwijze ook in 1999 heeft de ontwikkelaar van het genealogieprogramma Haza-Data bij het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap een computerprogramma onder de naam Haza-Goed gepresenteerd voor het registreren van bezittingen. Intussen is dat programma geïntegreerd in de opvolger van Haza-Data (onder Dos), namelijk het Windows-programma Haza21. Het laatste nieuws is dat de programmeurs van Haza21 in opdracht van DIVA (de koepelorganisatie voor de Documentaire Informatievoorziening en het Archiefwezen) bezig zijn om Haza21 aan te passen aan de standaards van het project "De Woonomgeving". Deze aanpassing is gepland rond juni 2002.

Al met al een ook voor genealogen grandioze ontwikkeling en dus een tijd met spannende vooruitzichten.

J.J.M. QUAEDVLIEG

Uitbreiding geneagram Jonkhout-Kilsdonk naar geneagram Jonkhout-Kilsdonk-Quaedvlieg

In het nummer van het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie (jaargang 26, 1998, nr.3) staat op pag. 68 het Geneagram Jonkhout-Kilsdonk. De naam "van Reymersdal" viel me hierin bijzonder op, omdat deze ook in mijn kwartierstaat Quaedvlieg-van Bergen voorkomt. Na bestudering bleek al gauw, dat we hier met een en dezelfde familie te doen hebben. Het was toen niet moeilijk naast de lijnen Jonkhout en Kilsdonk een derde lijn Quaedvlieg te plaatsen.

Hierbij het resultaat. Het geneagram van Marinus Kilsdonk heeft mij weer iets verder geholpen in mijn kwartierstaat. Misschien dat de aanvulling mijnerzijds weer anderen kan helpen. Zelf werk ik reeds vele jaren aan de samenstelling van de kwartierstaat Quaedvlieg-van Bergen. Hierin komt de familie van Reymersdal uit Moortveld (Ulestraten) voor. In eerstgenoemd geneagram zie ik meerdere malen de naam van Reymersdael vermeld; dus was mijn interesse gewekt. Teruggaand in de tijd was ik gekomen bij Waltherus van Reymersdal, die een zoon is van Richardus van Reymersdal en Helena Vaessen. Dit ouderpaar tref ik in genoemde publicatie ook aan onder IIa sub III. Naast de twee lijnen uit bedoeld geneagram kan ik nu een derde lijn uitzetten, waarin dan de verwantschap te zien is van drie genealogen uit de 20ste eeuw.

- I. Richardus van Reijmersdal,**
* circa 1590, x Elisabetha Radtmakers;
er zijn zeker twee zonen: Judocus en Richardus;
ik volg de lijn Judocus:
- II. Judocus van Rijmersdael,**
* circa 1618, zijn echtgenote is niet bekend;
hij heeft zeker een zoon:
- III. Richardus van Reymersdal,**
* circa 1642, woont in Moortveld, + Meerssen
17-1-1721; x Geulle 9-2-1676 Helena Vaessen;
zij hebben een zoon en een dochter. Marinus van
Kilsdonk volgt vanaf hier de dochter; ik volg nu de
zoon naar de derde lijn in dit geneagram:
- IV. Waltherus van Reymersdal,**
~ 24-8-1684 Meerssen par. H. Bartholomeus;
+ 1-6-1772; begraven 3-6-1772 ; x Oda Vossen;
zij hebben een zoon en drie dochters; we volgen de
zoon:
- VIII. Leonard van Reymersdal,**
~ 6-2-1735 Meerssen, par. H. Bartholomeus;
x Meerssen, Hervormde Gemeente 10-2-1765 Maria
Catharina Vrancken; er zijn zeven zonen en een
dochter; we volgen de derde zoon:
- VI. Johannes van Reymersdal,**
~ 21-10-1771 Meerssen, par. H. Bartholomeus;
+ Ulestraten 20-7-1824; x Meerssen, r.k. kerk
13-3-1797 Sophia Penders, * circa 1775,
+ Ulestraten 25-1-1829, eerder gehuwd geweest met

Nicolaes Daemen; zij was de dochter van Jacobus Penders en Catharina Hermens; er zijn twee dochters; we volgen de jongste:

VII. Petronella van Reymersdal,

* Moortveld (Ulestraten), ~ Meerssen 19-8-1804;
+ Maastricht 19-3-1849; x Maastricht 28-4-1836
Winand Vaessens, * Itteren 2-5-1801, zoon van
Franciscus Vaessens en Maria Ida Schulkens;
+ Maastricht 9-11-1854; er is een zoon:

VIII. Franciscus Johannes Vaessens,

* Maastricht 14-10-1836; + Maastricht 8-2-1924;
x Maastricht 10-1-1866 Maria Anna Hubertina
Severijns, * Maastricht 17-9-1837, dochter van
Leonardus Severijns en Maria Johanna Robben;
+ Maastricht 31-8-1912; er zijn vier zonen en een
dochter; we volgen de dochter:

Franciscus Johannes
Vaessens.

Maria Anna Hubertine
Severijns.

IX. Maria Petronella Vaessens,

* Maastricht 7-6-1871; + Maastricht 13-10-1951;
* Maastricht 1-8-1899 Jan Gerard Quaedvlieg,
* Schaesberg 24-4-1868, zoon van Hendrik Joseph
Quaedvlieg en Maria Cornelia Lenssen;
+ Maastricht 16-11-1953;
er is een zoon en drie dochters; we volgen de zoon:

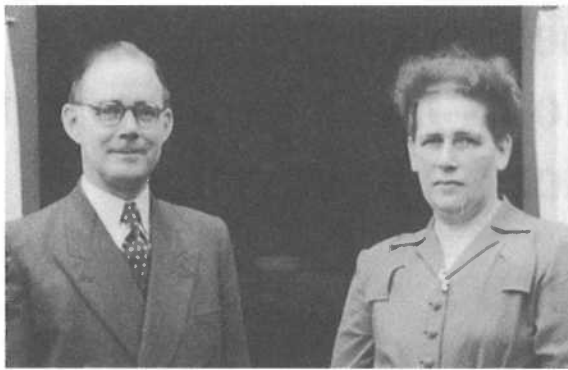
Maria Petronella Vaessens.

Jan Gerard Quaedvlieg.

Franciscus
Joannes
Quaedlyg en
Maria Johanna
Francisca
Filott.

X. Franciscus Joannes Quaedlyg,
* Maastricht 12-6- 1902; + Bunde (Meerssen)
15-4-1983; x Maastricht 14-8-1930 voor de wet en
19-8-1930 voor de kerk Maria Johanna Francisca
Filott, * Vlissingen 19-8-1907, dochter van Jan
Jacob Filott en Maria Catharina Bohnen;
+ Maastricht 19-1-1976; er zijn drie zonen en een
dochter; we volgen de tweede zoon:

XI. Jan Jacob Maria Quaedlyg,
* Maastricht 1-3-1933; woont sedert 1972 in Venlo;
vanaf maart 1987 houdt hij zich actief bezig met
genealogie.

A.P.L. PAQUAIJ

Kerkhoven in Zuid-Limburg

Kerkhof BANHOLT tot september 1998

Naam	Voornamen	Geb. dat.	Partner	Ovl. dat.					
Bastings	Jan P.	18810104	Roijen Josephina	19541129					
Bastings	Maria Josephina Hubertin	18831120	Schrijnemakers Joseph Hubert Nicolaas	19750211					
Bastings	Joseph	18970219	Bertram Mina	19610215					
Bastings	Catharina	19040123	Bours Willem	19901012					
Bastings	Jan	19100726	Noteboren Caroline	19821022					
Bastings	Hubert	19111219	Ongehuwd	19921211					
Bastings	Harry	19191102	Lacroix Maria	19891113					
Bastings	Piet	19210206	Roijen Bertine	19850426					
Bastings	Tineke	19240218	Ongehuwd	19931214					
Bastings	Annie	19460604	Ongehuwd	19970225					
Beckers	J.J.C.M. (m)	19090830	Honée M.E.J.V.	19970312					
Beckers	Maria	19430522		19430523					
Bellefroid	Wilhelm	18990502	Dohmen Bertha	19820211					
Bendermacher	Joseph	19070612	Knoppen Catharina	19690615					
Bergenuizen	Giel	19260116		19940219					
Bertram	Mina	19080103	Bastings Joseph	19931021					
Bessemers	Johannes Joseph	18860708	Depuis Gertruidis	19601222					
Bessemers	Hubertus	19120403	Roijen Bertha	19720909					
Bessemers	Helena	19140415	Hove van den Pierre	19830618					
Bessemers	Jef	19230717	Hendriks Maria	19980205					
Bindels	Maria	18810709	Loo van Jan Pieter	19181106					
Blezer	Hubertina	19020000	Brouwers Johannes	19880217					
Blom	Hub	19311121	Dodemont Nettie	19890916					
Born	Joseph	18800000	Ghijsen Nettie	19450000					
Bours	Willem	18911019	Bastings Nettie	19401114					
Bours	Maria	19250922	Ongehuwd	19931209					
Brouwers	Johannes	18980402	Blezer Hubertina	19780704					
Can van	Appolonia Louisa	19160209	Houben Joseph Pieter	19930216					
Carnol	Maria	19070427	Brassé J.	19851127					
					Cerfontaine	M. (v)	19020000	Custers Victor	19530000
					Claessens	Maria	18690000	Bastings T.	19460000
					Claessens	Hanna	18750000	Munnix N.N.	19430000
					Claessens	Maria	18930919	Roijen Johannes	19861102
					Coenen	Rietje	19440615		19450323
					Colen	Will	19540327	Boeracker Bas	19911030
					Cruts	Jo	19440330	Essers Gerla	19860416
					Custers	J.W. (m)	18831125	Troisfontaine M.H.J.	19521002
					Custers	Frans	18940120	Roijen Maria	19560314
					Custers	Victor	18970000	Cerfontaine M.	19800000
					Custers	Jean	19290827	Ongehuwd	19820802
					Custers	Vic	19330607	Defauwes Elly	19931016
					Custers	Hub	19340810	Dodemont Mariette	19791118
					Custers	Piet	19360102	Ongehuwd	19960930
					Damseaux	Josephine	18800116	Reumers Jean	19710310
					Dassen	Aleijda Maria	18980308	Huls Martinus Joannes Hubertus	19670602
					Debie	Annie	19340319	Wintjens Willy	19800127
					Deckers	Pieter	19020329	Sijben Maria	19940121
								Hubertus Joseph	
					Deckers	Hubertus Wilhelmus	19091012	Peerboom Maria Johanna Hubertina	19630000
					Deckers	Pierre	19380821	Ongehuwd	19761022
					Deckers	Hubertina	19410000		19410000
					Deckers	Maria	19420000		19440000
					Defauwes	Jozef	19070414	Linden Elisa	19930805
					Depuis	Maria	18860310	Bessemers Joseph	19560125
								Gertruidis	
					Dijkgraaf	Leo	19191013	Peeters Annie	19940220
					Dodemont	Chrit	18950329	Heidendal Liza	19730123
					Dodemont	Jozef	19070118	Janssen Jeanne	19820401
					Dodemont	Mina	19090908	Tielens Alphonse	19881009
					Drooghaag	Anna	18860917	Hessels Willem	19780321
					Duizings	Pierre	19000903	Royen Aleida	19680610
					Duizings	Maria	19281106	Elissen Chrit	19860205
					Duizings	Hub	19331218	Neven Lies	19910625
					Dusch	A.M.C.	18930803	Kool P.	19650222
					Duysens	L.	18630000	Lemmens M.	19430000
					Essers	Hendricus	18780530	Weerts Barbara	19630316
					Essers	Frits	19060831	Roijen Bertha	19800313

Essers	Gerardus	19120523	Royen Leontine	19790420	Hutschemakers Catharina	18851113	Ongehuwd	19701206
Flamand	Mathijs	18800323	Spons Maria	19430923	Hutschemakers Harry	18930810	Prompers	19720527
Flamand	Jeanne	19181031	Hoven van Sjuf	19961011			Josephina	
Flamand	Michel	19190928	Kleijnen	19820227	Hutschemakers Carla	19351127	Ongehuwd	19620922
			Gerardine		In de Braek Marliesje	19640628		19640702
Flamand	Frans	19210228	Loo Helien	19930603	In de Braek Marliesje	19660111		19660310
Frambach	Leo	19260723	Tielens Gerda	19870614	In de Braek Yvonne	19670422		19670426
Franck	Pierre	19140718	Brouwers Elza	19870608	Jaminon A.H. Maria	18850000	Roijen Jos.	19420000
Franck	Jhön	19440105		19440507	Janssen J.H. (m)	18800515	Lahaye Maria	19550228
Franck	John	19511215	Ongehuwd	19940518	Janssen Henri	18840730	Proemeren van	19770120
Ghijssen	Elisabeth	18910000	Born Joseph	19880000			A.C.	
Graven	Josephina	19061119	Houben Harie	19820922	Janssen B. (v)	18880000	Hove van den N.	19400000
Habets	Paulina	18971101	Slenter Ernest	19810224	Janssen Piet	19151231	Muris Anne	19630221
Haren van	P.J.	18711013	Ongehuwd	19370806	Janssen Joseph	19170202	Ongehuwd	19870428
Haren van	Jane	19110303	Ongehuwd	19770202	Janssen Annie	19210819	Schrijnemakers	19960815
Heidendal	Liza	19000530	Dodemont Chrit	19890125			Hub	
Hermans	Frans	18730415	Roijen	19470421	Kerres Mathieu	19450608	Bastiaens Conny	19980609
			Catharina		Klaassens Maria	18820911	Huijnen J.L.	19710918
Hermans	Jozef	19040827	Ongehuwd	19910617	Kleijnen Christiaan	18860301	Ongehuwd	19600723
Hermans	Mathieu	19061122	Lemmens	19900203	Kleijnen Hubert	18871216	Ongehuwd	19660104
			Hubertine		Kleijnen Arnold	18891013	Ongehuwd	19660104
Hermans	Hub.	19080707	Essers Jeanne	19840530	Kleijnen Maria	18900129	Wintjens Paulus	19620613
Hermans	Jacobus	19170204	Ongehuwd	19510730	Kleijnen Jan	18920809	Kleijnen Maria	19820624
Hermans	Wim	19330000	Frolichs	19870000	Kleijnen Machiel	18940328	Ongehuwd	19720726
			Margriet		Kleijnen Maria	18960909	Kleijnen Jan	19830119
Hessels	Willem	18880617	Drooghaag	19750802	Kleijnen Catharina	18961105	Scheepers	19800508
			Anna				Hubert	
Hessels	Alphons	18900927	Ongehuwd	19680320	Kleijnen Maria	18970324	Ongehuwd	19940211
Hoche	Willem H.	19150316	Roijen	19820223	Kleijnen Maria	19020405	Troisfontaine H.	19710809
			Maria Elisa		Kleijnen Maria Angelina	19030414	Ongehuwd	19830119
Hoeters	Gertrudis	18940915	Lardinois Jan	19841207	Kleijnen Ida	19200214	Ongehuwd	19760521
Hoeters	Catharina	19000312	Ongehuwd	19860812	Kleijnen Chrit	19230505	Ongehuwd	19941006
Hoeters	Anna	19060616	Ongehuwd	19970826	Kleijnen Arnold	19270130	Ongehuwd	19960715
Hollands	Maria	18901220	Lacroix Joseph	19660412	Kleijnen Trientsje	19300204	Steijns Harie	19930608
Hombleu	Joseph	18750000	Lardinois Maria	19540000	Knoppen Jac	18950506	Sneepers Maria	19840128
Hombleu	Jackie	19590420		19610822	Knoppen Sjeng	19241107	Munnix	19880701
Hombleu	Sjefke	19610509		19620303			Hubertina	
Honée	M.E.J. (v)	19101130	Beckers J.J.C.M.	19900303	Knoppen Fransje	19610113		19660223
Houben	Chr. (m)	18670325	Roijen Johanna	19420611	Kool P.	18970418	Dusch A.M.C.	19660702
Houben	Hubert	18900114	Proemeren van	19390918	Kool Bebbie	19280413	Roijen Jan	19760613
			Anna Maria		Kreuwels Jan	19050808	Theelen Jeanne	19860525
Houben	Maria	19001026	Willems H.	19701119	Lacroix Philomena	18580000	Custers Jan	19440000
Houben	Harie	19041223	Graven	19710323	Lacroix Maria	18820316	Landerloo Jozef	19651202
			Josephina		Lacroix Joseph	18890115	Hollands Maria	19700215
Houben	G.	19300207	Ongehuwd	19950320	Lacroix Johanna	19020309	Ongehuwd	19950803
Houdt van den	W.	18770513	Rouschop M.C.	19550414	Lacroix Frans	19201211	Uden van Miep	19910118
Houdt van den	Maria	19210814	Troisfontaine	19970427	Laeven Fransje	0		19421030
			Jef		Laeven Franske	0		19531030
Hove van den	N.	18830000	Janssen B.	19380000	Laeven Andreas	19051016	Lipsch Bertha	19740208
Hove van den	Pierre	19130719	Bessems Helena	19820110	Landerloo Maria	18820904	Munnix Joannes	19370604
Hove van den	Edm. (m)	19270000		19380000	Landerloo Jozef	18820904	Lacroix Maria	19610409
Hove van den	Lucilla	19680302		19680629	Landerloo Johannes	19061216	Ongehuwd	19761120
Hoven van	H. (v)	18770000	Theelen Andr.	19480000	Lardinois Maria	18870000	Hombleu Joseph	19720000
Hoven van	Sjuf	19150216	Flamand Jeanne	19930808	Lardinois Anna	18900525	Munnix Pieter	19590320
Hoven van	Maria	19171221	Munnix Jan	19881008	Lardinois Jan	18910201	Hoeters Gertrudis	19811231
Hoven van	Harrie	19430106		19440710	Lardinois Guill. (m)	18920304	Lardinois Ang.	19661119
Hoven van	Hubertina	19441028		19441125	Lardinois Ang. (v)	18951128	Lardinois Guill.	19481023
Huijnen	J.L. (m)	18830127	Klaassens Maria	19771009	Lardinois Catharina	18991114	Loo Guillaume	19791224
Huijnen	Lodewijk	19160316	Theelen M.B.	19850111	Lardinois Jan	19220609	Willems Julie	19841025
	Hubertus				Lardinois Jozef	19240303	Ongehuwd	19420315
Huijnen	Hubertus	19210320	Eijgelshoven	19860601	Lardinois Joseph	19290905	Roijen Angelina	19710803
			Philomena		Lardinois Giel	19291221	Ongehuwd	19910430
Huls	Martinus	18950614	Dassen Aleijda	19830905	Lardinois Giel	19300112		19970830
	Joannes Hubert		Maria		Lardinois Jef	19300925	Goessens Liza	19900825
Hutschemakers	Elisabeth	18821022	Ongehuwd	19610625	Lemmens A.G.H.	18720000	Sieben J.W.	19430000

Lemmens	M.	18750000	Duysens L.	19620000					
Lemmens	Hubertina	18980106	Munnix Guillaume	19800424	Roijen	Maria	18990401	Elisabeth Custers Frans	19731115
Lipsch	Bertha	19080827	Laeven Andreas	19630306	Roijen	Anna	19060530	Roijen Mathieu	19930206
Loo	Guillaume	18980903	Lardinois Catharina	19600917	Roijen	Bertha	19071103	Essers Frits	19920521
Loo	Maria	19380307	Muitjens Hein	19661024	Roijen	Hubert	19111106	Offermans Clara	19700102
Loo van	Jan Pieter	18790501	Bindels Maria	19720502	Roijen	Joannes	19121205	Lemmens Philomena	19720110
Loo van	Gerard	19160814	Munnix Jeanette	19800806	Roijen	Mathieu	19170630	Roijen Anna	19910509
Mans	Barbara	18820125	Roijen Jacobus	19650723	Roijen	Josephina	19250707	Ongehuwd	19930903
Mertens	E.M.H. (v)	18720712	Honée N.N.	19610603	Roijen	Gerardine	19280000		19440000
Mingels	Winandus	19191208	Huijnen Angeline	19860428	Roijen	Rinus	19900517		19930403
Mingels	Sjeng	19201116	Bessem's Maria	19871214	Rouschop	M.C.	18860127	Houdt van den W.	19681203
Mingels	Pierre	19211004	Reumers Guillemine	19860430	Royen	Aleida	19010211	Duizings Pierre	19750416
Mingels	Lea (v)	19591026		19721208	Scheepers	Hubert	18910113	Kleijnjen Catharina	19740104
Moonen	Leo	19070903	Roijen Catharina	19850415	Schrijnemakers J. (m)		18820000	Bastings Josephina	19520000
Moonen	Hub	19140309	Roijen Agnes	19890809	Schrijnemakers Josephina		19121119	Ongehuwd	19680502
Muijlkens	A.	18740000	Offermans H.	19710000	Schrijnemakers Maria Hubert				
Munnix	Joannes	18760307	Landerloo Maria	19650620	Schrijnemakers Hubertus		19140223	Janssen A.M.A. (Annie)	19871223
Munnix	Cornelia	18780313	Roijen Leonardus	19581231	Schrijnemakers Petrus Joseph				
Munnix	Pieter	18800628	Lardinois Anna	19670710	Senden	J.H. (m)	18950925	Paulssen Joanna	19830728
Munnix	Elisabeth	18860703	Roijen Petrus	19670925	Sieben	J.W.	18790303	Lemmens A.G.H.	19541010
Munnix	Pieter Nicolaas	18880808	Theunens Maria	19631018	Sieben	Maria	19110306	Tielens Fernand	19980311
Munnix	Guillaume	18901109	Lemmens Hubertina	19831017	Sijben	Maria	19041217	Deckers Pierre	19871018
Munnix	Victorina	19010000	Untersteiner Fer.	19960000	Simons	Maria	18970626	Roijen Mathijs	19860114
Munnix	Cornelia	19180000	Kempener Hubertus	19850000	Slenter	Ernest	18910504	Habets Paulina	19820419
Munnix	Jeannette	19180411	Loo van Gerard	19960219	Smeets	Sjef	19211118	Willems Phil	19841106
Munnix	Jan	19180918	Hoven van Maria	19911206	Sneepers	Maria	19040717	Knoppen Jac.	19900324
Munnix	Giel	19240801	Senden Gerardine	19980103	Spons	Maria	18910405	Flamand Mathijs	19611019
Nautré	Vatherine	18930201	Buwalda N.N.	19771018	Teuling den	Bertha	18890809	Ongehuwd	19680924
Nelissen	Hubertus	19060609	Roijen Catharina	19810623	Theelen	Andreas	18690000	Hoven van M.H.	19530000
Offermans	H.	18740000	Muijlkens A.	19510000	Theelen	Joseph	19030718	Ongehuwd	19701104
Offermans	Clara	19100318	Roijen Hubert	19940209	Theelen	Maria	19180000	Ongehuwd	19470000
Paulessen	Joanna	18971210	Senden J.H.	19761230	Theelen	Bernard	19200000	Ongehuwd	19460000
Peerboom	H. (v)	19080000	Deckers Hub.	19800000	Theelen	Guillaume	19210115	Castermans Jeannette	19941015
Pluijmen	Roos	19201003	Bruls Huub	19970820	Theelen	M.B. (v)	19241225	Huijnen Louis	19890605
Proemeren van	Anna Maria	18961117	Houben Joannes Hubertus	19740217	Theunens	Josephina	18930205	Munnix Pieter	19750914
Proemeren van	Anna Catharina	18980609	Janssen H.	19720612	Tielens	Xavier	18710000	Quadvlieg C.	19530000
Proemeren van	Gerardus	19241025	Lardinois Agnes	19940308	Tielens	Alphonse	19000113	Dodemont Mina	19600828
Prompers	Josephina Maria	18990831	Hutschemakers Harry (Hendrikus)	19820829	Tielens	Fernand	19091228	Sieben Maria	19681127
Reumers	Rietje	0		19480909	Tielens	Fernand	19370227	Ongehuwd	19650918
Reumers	Jonny	0		19480909	Toornent	Jan	19281231	Sinke Els	19960330
Reumers	Jean	18800131	Damseaux Josephine	19631218	Troisfontaine	Willy	0		19480000
Reumers	Hubert	19150922	Huyens Aleida	19781121	Troisfontaine	M.H.J. (v)	18930720	Custers J.W.	19830708
Ritserveld	M.J. (v)	18750909	Haren van P.J.	19550427	Troisfontaine	H. (m)	19000816	Kleijnjen Maria	19730603
Roemersma	Bert	19601026		19750201	Troisfontaine	Jef	19240515	Houdt van den Maria	19901228
Roijen	Leonardus	18610607	Munnix Cornelia	19480914	Troisfontaine	Hub	19261207		19870508
Roijen	Jacobus	18661005	Mans Barbara	19620326	Troisfontaine	Ralf	19710529		19751109
Roijen	Johanna	18720628	Houben Chr.	19530131	Untersteiner	Fer.	19040000	Munnix Victorina	19800000
Roijen	Mathijs	18750311	Simons Maria	19590503	Vronen	Veronica	19371230	Bendermacher Jac	19980506
Roijen	Maria	18770000	Janssen P.	19400000	Weerts	Catharina	18740000	Kevers Thomas	19530000
Roijen	Catharina	18780225	Hermans Frans	19600215	Weerts	Barbara	18820420	Essers Hendricus	19700825
Roijen	Joannes	18800318	Weusten Helène	19620325	Weusten	Helène	19000212	Roijen Joannes	19750829
Roijen	Josephina	18830706	Bastings Jan P.	19530316	Willems	H. (m)	19010609	Houben Maria	19920501
Roijen	Johannes	18890917	Claessens Catharina	19650416	Wintjens	Paulus	18890311	Kleijnjen Maria	19860104
Roijen	Petrus	18920000	Munnix	19700310	Wouters	Augustinus			
					Wouters	J.N.W.	19020413	Ongehuwd	19880104

(wordt vervolgd)

M.J.J. BERGEOET

Het voormalige kerkhof aan de Ganzenstraat te Venlo (vervolg)

NJ34 In het bovenste deel van deze grafplaat staat een hebreeuwse tekst, die vertaald luidt:
PN / Een degelijke vrouw, glorie van haar echtgenoot en kinderen / onberispelijk en rechtschapen en trouw in haar daden / naar de arme en de behoeftige strekte zij haar hand uit / om te doen rechtvaardigheid en waarheid al haar dagen. / Is dat niet mevrouw Channa, echtgenote van Mordechai / ha-Levi. Zij overleed op de heilige sabbat / 29 Nisan 647. / TNSBH /

Daaronder:

Hier rust / Hanna Wiener-Baruch / geboren in 1790 / overleden 23 April 1887

Hanna Baruch, geboren te Aken op 6 januari 1790, dochter van Karel Baruch en Helena Levij, overleden als rentenierster in haar huis aan de Steenstraat te Venlo op 23 april 1887. Zij was getrouwd met Marcus Wiener (zie voor hem en een afbeelding van dit echtpaar in gips graf OJ-3). Dit echtpaar was een van de eerste joden, die zich na de Franse tijd in Venlo vestigden (1817 uit Hörstgen, Dld.).

Bronnen:

GA Venlo, Archief Burgerlijke Stand Venlo, overlijdensakte d.d. 23-4-1887 nr. 87; dankbetuiging in:

Venloosch Weekblad d.d. 30-4-1887, 1e blad; H.H.H. Uyttenbroeck, *Bijdragen tot de geschiedenis van Venlo IV: De Straten te Venlo* (Venlo 1914), p. 146.

NJ35 In het bovenste deel van deze grafplaat staat een hebreeuwse tekst, die vertaald luidt:
PN / Een rechtschapen en deugdelijke man in al zijn eigenschappen, / een Godvrezende man die naar Zijn geboden verlangt. / Hij liet wonen in rechtvaardigheid de mensen van zijn huis / en leidde met rechtvaardige dingen de mensen van zijn gemeenschap. / Is dat niet de heer Mosje, zoon van Mordechai ha-Levie, / die naar zijneeuwigheid ging aan de vooravond van de heilige sabbat / 15 Siwan 648. / TNSBH /

Daaronder:

Hier rust / Alexander Moritz Wiener / geb. te Venloo 4 Adar 586-15 februari 1826 / en overl. 25 mei 1888

Alexander Maurits Wiener, geboren te Venlo op 15 februari 1826, overleden aldaar op 25 mei 1888, zoon van Marcus Wiener (zie graf OJ-3) en Hanna Baruch (zie graf NJ-34). Hij was leerlooier en woonde aan de Grote Kerkstraat nr. 14 in het pand De Ossekop. In 1864 werd hij kerkmeester van de Nederlands Israëlitische gemeente te Venlo. Alexander was een broer van de beroemde graveurs Jacob, Leopold en Karel Wiener. Hij was getrouwd met Albertine Winter (zie graf NJ-36).

Bronnen:

H.H.H. Uyttenbroeck, *Bijdragen tot de Geschiedenis van Venlo IV: De Straten te Venlo* (Venlo 1914), p. 51 en 96; overlijdensadvertentie in: *Venloosch Weekblad* d.d. 26-5-1888, 2e blad.

NJ36 In het bovenste deel van deze grafplaat staat een hebreeuwse tekst, die vertaald luidt:
PN / Een deugdelijke vrouw in al haar wegen, / glorie van haar echtgenoot en glorie van haar kinderen. / Zij vreesde de hemel al haar dagen. / Is dat niet mevrouw Teisje, echtgenote van de zeer geachte heer Mosje ha-Levi. / Haar ziel steeg op naar haar rust / 16 Sjevat van het jaar 654. / TNSBH /

Daaronder:

Hier rust Albertine Winter / echtgenote van A.M. Wiener / geboren te Neuss 11 Mei 1833 / overleden te Venloo / 23 Januari 1894

Albertine Winter, geboren te Neuss (Dld.) op 11 mei 1833, overleden te Venlo op 23 januari 1894, dochter van Isaac Winter en Marie Charlotte Kaufman. Ze was getrouwd met Alexander Maurits Wiener (zie graf NJ-35).

Grafplaat van Hanna Wiener-Baruch (NJ34).

Bronnen:
GA Venlo, Archief Burgerlijke Stand Venlo,
overlijdensakte d.d. 23-1-1894 nr. 12;
Overlijdensadvertentie in: *Venloosch Weekblad* d.d.
27-1-1894, 1e blad.

NJ36a Op deze grafplaats duidt niets op de aanwezigheid van een graf. Volgens de lijst Keizer ligt hier begraven:
Johanna Wolff, geboren te Venlo op 25 mei 1832, ongehuwd overleden te Venlo op 6 januari 1889, dochter van Philip Wolff (geboren te Brugge (B.) op 10 mei 1784, overleden te Venlo op 15 december 1876), vleeshouwer en koopman, en Sophia Kaufman (geboren te Hörstgen (Dld.) op 14 april 1792, overleden te Venlo op 1 mei 1872).

Bronnen:
GA Venlo, Archief Burgerlijke Stand Venlo, geboorteakte d.d. 26-5-1832 nr. 198; overlijdensakte d.d. 7-1-1889 nr. 6; idem, Bevolkingsregister Venlo 1861-1901 Stad deel 11 blad 148.

Heden overleed tot onze diepe droefheid, na een kortstondig lijden, onze innig geliefde Moeder, Behuwd- en Grootmoeder

Mevrouw

ALBERTNIE WIENER geb. WINTER,

welzwe van den Heer

ALEXANDER MAURITS WIENER,

in den ouderdom van 60 jaren.

ISIDORE WIENER.
ELEONORE FRENKEL-WIENER.
LÉON FRENKEL

Venlo-Londen-
Tilburg-
Leer-Brussel,
23. Jan. 1894.

en Kinderen.
ANNA PELS-WIENER.
LOUIS PELS en Kinderen.
MARTIN WIENER.
ALFRED WIENER.
KAREL WIENER.
JACQUES WIENER.

Overlijdens-
bericht van
Albertine
Wiener-Winter
in: *Venloosch
Weekblad* d.d.
27-1-1894
(NJ36).

rechts, rij 14

NJ37 In het bovenste gedeelte van deze grafplaat staat een hebreeuwse tekst, die vertaald luidt:
PN / Een rechtvaardig en rechtschapen man en deugdelijk op al zijn wegen / alle dagen, de zeer geachte heer Jaäcov, zoon van / de geleerdengenoot de heer Simcha en hij werd vergaderd tot zijn voorgeslacht / maandag 29 Sjevat van het jaar 654. / TNSBH /

Daaronder:
Hier rust Jacob Keizer / geb. te Haaksbergen 27
April 1816 / overl. te Venloo 5 Februari 1894

Jacob Keizer, geboren te Haaksbergen op 27 april 1816, overleden te Venlo op 5 februari 1894, kaarsenmaker en koopman, zoon van Simon Izak Abraham Keizer (overleden te Venlo op 12 april 1825), vleeshouwer, en Bina Politzer/Pollitz (geboren te Rheinberg (Dld.) in 1770, overleden te Venlo op 29 januari 1851).

Jacob Keizer trouwde:
1) te Venlo op 5 juni 1848 met Rosa Mendel, geboren te Jüchen (Dld.) op 3 juni 1813, overleden te Venlo op 17 mei 1864, dochter van Joseph Mendel (overleden te Jüchen op 4 juli 1815), koopman, en Sara Moses (overleden te Siegburg (Dld.) op 29 april 1837). Zij was bij haar huwelijk 'dienstmeid' in Düsseldorf (Dld.).
2) onbekend waar en wanneer, met Mina Francken, geboren te Issum (Dld.) op 22 maart 1823, overleden te Venlo op 7 maart 1881 in haar woonhuis aan de Jodenstraat, dochter van Mozes Francken en Regina Majjer.

Bronnen:
GA Venlo, Archief Burgerlijke Stand Venlo, huwelijksakte d.d. 5-6-1848 nr. 24; overlijdensakten d.d. 5-2-1894 nr. 22, 8-3-1881 nr. 54 en 30-1-1851 nr. 8; idem, Bevolkingsregister Venlo 1850-1861 deel 3 blad 711 en 1861-1901 Stad deel 6 blad 44; overlijdensadvertentie in: *Venloosch Weekblad* d.d. 10-2-1894, 1e blad.

NJ38 In het bovenste gedeelte van deze grafplaat staat een hebreeuwse tekst, die vertaald luidt:
PN / Een kind, jong en teer, onze zoon / Jaäcov, die dood plukte hem op donderdag / 9 Kislew van het jaar 652. / TNSBH /

Daaronder:
Hier rust / ons innig geliefd zoonkje / Arthur Jacob Elekan
Elekan / Geb. 26 Dec. 1885 / Overl. 10 Dec. 1891

Grafplaat van Arthur Jacob Elekan (NJ38).

Arthur Jacob Elekan, geboren te Venlo op 26 december 1885, overleden aldaar op 10 december 1891, zoon van Gustaaf Elekan (geboren te Venlo op 24 januari 1855, overleden aldaar op 31 december 1915, zie graf NJ-60), veehandelaar en winkelier aan de Zuidsingel, later Keulsepoort, en Henriëtte Schnook /Schnock (geboren te Bell (Dld.) op 26 februari 1862; zij vertrok op 7 juli 1919 naar Blerick).

Bronnen:

GA Venlo, Archief Burgerlijke Stand Venlo, overlijdensakte d.d. 11-12-1891 nr. 233; idem, Bevolkingsregister Venlo 1861-1901 Stad deel 3 blad 25; 1901-1916 Stad deel E blad 32 en 1916-1932 Gezinskaart Elekan-Schnock.

NJ38a Op deze grafplaats duidt niets op de aanwezigheid van een graf. Volgens de lijst Keizer ligt hier begraven:

Clara Elekan, geboren te Venlo op 22 november 1861, overleden aldaar ongehuwd op 25 februari 1891, dochter van Jacob Elekan, slager (zie voor hem graf NJ-39) en Rosetta Franck.

Bronnen:

GA Venlo, Archief Burgerlijke Stand Venlo, geboorteakte d.d. 23-11-1861 nr. 211 en overlijdensakte d.d. 25-2-1891 nr. 47; overlijdensadvertentie in: *Venloosch Weekblad* d.d. 7-3-1891, 1e blad.

Heden overleed, tot onze diepe droefheid, onze innig geliefde Zuster, Behuwdsuster en Tante, mejuffrouw

CLARA ELEKAN,

in den jeugdigen ouderdom van 29 jaren. Allen die haar in haren levenswandel gekend hebben, zullen beseffen hoe zwaar ons dit verlies trest.

Uit aller naam

GUSTAVE ELEKAN.

VENLO, 24. Februari 1891.

Wij betuigen onzen hartelijken dank voor de deelneming bij het overlijden en de begrafenis betoond.

Wegens betrekkingen eerst heden geplaatst.

NJ38b Op deze grafplaats duidt niets op de aanwezigheid van een graf. Volgens de lijst Keizer ligt hier begraven:

Mina/Mirte Keizer, geboren te Haaksbergen op 13 juni 1814, overleden te Venlo op 6 juni 1890, dochter van Simon Izak Abraham Keizer en Bina Politzer/Pollitz.

Zij vestigde zich op 1 december 1880 bij haar broer Jacob (zie voor hem graf NJ-37) in Venlo, komende uit Echt, als weduwe van Joseph Cronenberg.

Bronnen:

GA Venlo, Archief Burgerlijke Stand Venlo, overlijdensakte d.d. 6-6-1890 nr. 99; idem, Bevolkingsregister Venlo 1861-1901 Stad deel 6 blad 44.

NJ39 In het bovenste gedeelte van deze grafplaat staat een hebreeuwse tekst, die vertaald luidt:

PT / Een goede en rechtschapen man, zijn daden waren / rechtvaardig en zijn wegen waren oprecht. Is dat niet / Jaäcov, zoon van de geleerdengenoot, de heer Sjim'on. / Hij stierf op zondag 20 Tevet / van het jaar 650. / TNSBH /

Daaronder:

Hier rust Jakobus Elekan / Geb. 22 September 1821 / Overl. 12 Januari / 1890

Jacobus Elekan, geboren te Viersen (Dld.) op 22 september 1821, overleden te Venlo op 12 januari 1890, slager, zoon van Simon Elekan (zie graf OJ-5) en Zahra Cahn (zie graf OJ-6).

Hij trouwde te Venlo op 21 juni 1852 met Rosetta Franck, geboren te Kaldenkirchen (Dld.) op 13 augustus 1831, overleden te Venlo op 18 augustus 1885, dochter van Mozes Mendel Franck (geboren te Zons (Dld.) op 30 november 1806, overleden te Venlo op 20 mei 1878), slager, en Jeannette/Johanna Joist/Jost (overleden te Venlo op 13 november 1843).

Bronnen:

GA Venlo, Archief Burgerlijke Stand Venlo, huwelijksakte d.d. 21-6-1852 nr. 24; overlijdensakten d.d. 13-1-1890 nr. 14 en 14-11-1843 nr. 126; idem, Bevolkingsregister Venlo 1861-1901 Stad deel 3 blad 22 en 108; overlijdensadvertentie in: *Venloosch Weekblad* d.d. 18-1-1890, 1e blad.

(Wordt vervolgd)

Grafplaat van Jacobus Elekan (NJ39).

